

rum quidem inutilem, uerno autem tempore sicco melleigeno insuffientem, tum tatu, tum gislatu. Inque ramorum aliis pilularum aliam gignit sine pediculo, concauam, sessilem, peculiare certe, uerficoloremque. Nam eminentes quosdam sambulosos candentes, vel patricias uariantes nigri maculis habent partem medianam granis tintura infestam, splendidaq; ostendit aperta, nigra, & patricias cernuntur. Lepidula quoque puncicula magna ex parte gignit, quamquam raro. Item aliis eis rariorem pilularum est foliis connolutam, compressam, atque oblongam. Super foliis uero tergo adhaerentem pilularum fert candidam, aquofam dum tenera est: hac etiam interdum mucosus intus continet, uenientque ad incrementum infistum in modum leuis parvula gallo inducere est. Fungos omnes, qui e radicibus, & iuxta radices erumpunt: communes enim eos cum eatis habet arboribus. Ligniciam uisum raseo, quippe cum in aliis quoque proueniatis. Sed nibilominus (ut dictum est) ferax haec arbor habetur plurimarum, haec tenus Theophrastus. Ceterum non dubitandum est, quin omnes iij partus suos habent vasis, suisq; pollent nixibus. Stillatia aqua, qui in balnei calentis aqua vitro organo à tenellis queru foliis primo ipsarum extortu descripti elicitor, locineris defluxiones fistit, renum calculos communiat, & mandibulam albè profluvia cohibet. Datus quoque potanda uileuer dysenteriis, & sanguinem retinetibus. Sunt qui in pessimalibus febribus cam propinquent, quod aduersus venena non parum valeat. Recentia folia utrunculi ardorem tollunt. Si super lingua tenentur. Ad hæc eius secundaria pilule sticez, ac trite vim apprimè adstritoriam possident: eaque propter efficacissimo sunt remedio contra omnes Fagi confide-
rato.

SVBER PRIMVS.

alii fluxiones. In summa prestant, rbi supprimere sit opus. Fagus quoque glandiferis arboribus adnumeratur, tamen si fructus effigies glandibus prorsus reclamat. Eft autem fagus folio carpini non adsimili grandiore tamen, leniore, nec adeo criso. At qui, ut ad fructum redemus, eft quidem ex extima parte, calcyculo includitur rotundo, quadântenus echinato. Hippo, ac scabro : intexta vero triangulari forma nuclei sunt, qui tenui, & leui cute, casuarinearum modo, in atrium rubescere obteguntur. Horum sapor dulcis, & subadstringens. Glijres hoc parvulo maximè delectantur, ac pingueſcant. Quamobrem cum eius adueniat maturitas, innumerî capiuntur glires in Carniola, Stiria, & Carinthia sylvis, quippe ut in locis incolas mane infexeris, qui facos gliribus plenos ferant vna tantum nocte capis. Delectantur fagi fructu etiam mures; siquidem è longinquo regionibus natura duci gregatim sylvas ingreduntur. Item & feiuris graifissimus eft cibus, ac etiam turdi, merulii, aliisque compluribus volatilibus. Quia & obfessos boſtibus homines in oppido Chia tantum glande viettataſe, Cornelius Alexander eft auſtor, donec se obſidione liberaffent. Fagi folia ejitata laboriorum gingivariorumque virtus mirifice optulauit : tulit illataque torpientia membra corroborant. Glandis sagittae, cinis renum calculis ptilizer. Ilex infiper arbor eft in Italia notissima, ſpecie que proceritatis, cortice in rufum nigricante. Materies eius densa admodum eft, ac robusta, in atrium rubescens. Folys laurini, ac perpetuus viret: sed qua externe candent, scabreſque fini; interna vero vireſcant. Leueque cernantur: quia & in toto ambitu ferrata ſunt. Duam Ilex eft generum, alterum folio spinoso, sine aculeis alterum. Hoc vbiique fecerat Hetruria, illo vero Hispania. Meminit vtriusque Columella lib. vi. cap. tertio de re Ruffica.

Ilicis confide
tatio.

SV BER SECUNDVS.

sic inquietus: Posunt & scilicet folia bubis probe dari, si sit eorum copia. Illicius tamen vel melior est quernea, scilicet eius generis, que spinas non habet. Nam id quoque vii luniperus, respiuit a pecore. Quare non recte sentunt, qui Plini tantum & Theophrasti testimonio freti, illicem hanc spinosam, legitimam esse negant. Glandes proferunt querneis minoribus, quae & in reliquo minus præstant. Illicius carbo Hetruricus in pretio est, non modo quod ignis dum foveat, sed etiam quod (ut ait) in uapore caput minime tentet. Hec preter glandes, pilulas quasdam rubentes gigant, que trita cum aceto vulneribus recentibus, & cruentis oculis viriliter impounderunt. In illici genere (ut memorie prodidit Theophractus libro IIII. cap. XVI. de platanarum historia) est arbor illa, quem Arcades Smilacem vocant, illici similis (ea autem non est taxus, que etiam smilax dicitur) quoniam de taxo capite x. eiusdem libri diversum Theophractus, folio tamen non aculeato, sed molliori, profundiiorique, differentiisque pluribus distinguendum; nec materie, ut illa, solida, spissaque, sed soluta, mollique in opere. Sunt qui confentiant illicem non spinosam smilacem esse. Sed cum Smilaci materies sit folia, mollique in opere, (ut Theophractus scribit) ea eorum sententiam comprobem, non habeo. Menimini hinc Gal. lib. VI. cap. I. I. de compositione medicamentorum secundum locos in columnella remedij, sic inquietus. His fortiora sunt myrti, ac baccarum eius decoctum, & ex acerbo cotoneti malis, & virgultorum tenerorum illici, arbitri, smilacis, ac fagi. Super quo loco dubitat Cornarius, quomodo fieri potest, Cornarii lapus. quod smilax (taxum, vel eius speciem intelligi) que ab omnibus venenosa describitur, ponatur a Galeno inter gurgulonis remedia. In dubijs vero solutione nil aliud determinat, nisi quod, cum non ubique (sic ipse putat) taxus sit venenosa, ex eo ge-

Smilacis con-
fidetatio.

Cornarii la-
pus.

PHELLODRYS.

nera sumi debat, que letali caret noxa. Sed si Cornarius *Theophrastum* sibi aliquoq; familiararem confiduisse, nispiacem quendam (ut paulo ante ostendimus) in arborē ilicī similem refert, rectius, meo quidem iudicio, & paucioribus rem banc explicaret. *S V D E R* denique arbor est *ilex*, & folio dictis perpetua similiter coma virens, quanquam id negat *Theophrastus*, sed crassissimo cortice usitatur, atque ilicī magnitudine cedit, ut nū quidem atellari possint, qui *Eccano Romanum* profecti sunt: eo enim in itinere innumeræ *Suberum* plantæ risuntur. Atque duo eius risuntur genera alterius folio prolixior acuminatoresque: alterum verò breuiore, rotundioraque, & per ambitum serrato, acuminatis quibusdam in locis incisuri. *Hoc in Romano illud in Pisano agro prouenient.* Hac cortice exuta minimè arectit, quemadmodum reliqua arbores quandoquidem natura band ignara, quod scipissime cortice expolianda esset, materiem duplice cortice munuit. Inter plures, & varios corticis suberæ sive, qui in rebus domesticis celebrantur, ille precipuus est, & vulgaris, quod sutoribus maxime sit expedita ad crepidas conficiendas. Quin & globis ex ea fæcia stiuntur pectorales, quod en nuncquam aquis mergatur, sed supernatæ soflinendis rebus plumbeis glandibus in altum ducit. Ideo *Plinius lib. XVI. cap. VIII. scriptio* se reliquit. *Suber* minima arbor, glans pessima, raroque: cortex tantum praefascia, ac renfexa, atque etiam in denos pedes vnde explanus. *Vix eius anchorabilis maximè nauum, pistantumq; tragiis, & cadomis oblongis:* præterea in hiberno farniarum calceatum, quamobrem non infacet. *Greci mulieres cortices arborum appellant.* Sunt quā *Suber* farniam ilicem vocent, atque ubi non nascitur *ilex*, pro ea fabre stiuntur, in carpentarijs præcipue fabricis, ut circa *Elini*, & *Lacca monem*. Nec in Italia tota nascitur, nec in *Callia omnino*. Et eodem libro, cap. XL. inquit. *Eius materies tardissime resuuntur*, sicut *robur, larix, cassanea, iuglans, hæc Plinius. Iste & alia arbor glandifera, quam quoddam folia ferat, corticem verò, & ligni materiem cerro non adspicunt, Herbaria vulgo appellat Cerrofigaro, quasi Cerris suber acetas.* Id quod etiam scifice uidetur antiquitas: quandoquidem *Theophrasto* id superius citato ed. *PHELIODORIS* dicitur, copiosa hoc in agro *Senensi* in omnibus *Archidoffi*, & *comitatus S. Florae*. Sed illuc usque non pervenit *Anguillarii*, cum bac arbore nibil meminerit inter glandiferas, qua in Italia proueniunt. *Suber* cortex triitus ex aqua calida potius sanguinem fluentem ex veralibet parte fistulat. Eiusdem cinis ex vino calido sanguinem excrebitur magnopere laudatur. *Omnium Glandes in ferraria triata*, & potius date, drachma pondere, ex succo plantaginis auxiliatur omnibus aliis, & utrius fluxionibus, conserفات earum decoctum potum contra uenena. Crude ac recentes intrita, illiteque inflammationes leniuntur. Illuminunt eadem cum salva axungia maleficis uiribus. *Calix quo Glades in arbore sustinentur, easdem possunt facultates, sed magis tunc adstringit, non contrahit.* Galeno tam querens, quād quarundam aliarum glandiferarum arborum vires ram medicinae commemorantur, libro VI. simplicium medicamentorum, hiheribus. *Quercus* partes omnes adstringentes qualitas participes sunt. Sed plus tamē habet, quād in trunci cortice membrana subest, quād sub glandis ipsius calculeo, ea uidelices, quād fructus carnem conseruit. *Quamobrem ad profluum muliebrie, & sanguinis expunctiones, tum dysenterias & diuturnis ventris fluxus commodam esse credunt.* Maxime verò caruntur decolla. *Valentius* tamē adstringunt, sagis, & *ilex*, seu quis casus effe roboris uels, seu tota generi diversa. Quin & folia barum plantarum tenella illa non inserviunt deficere valent, minus autem quād sunt alterius roboris, nimurum quanto minus fortis sunt adstringentes. Siquidem ego quandoque glutinante me vulnus memini falso inflatum, cum nullum adfessus ad manū medicamen præter ipsius querens folia: triuī ea in lēgiā petra, & vulnus, omnīq; vicinum locum contexi. Eadem nūm foliis habet & fructus roboris, eoque medici nonnulli ad incipientes, & crecentes stiuntur phlegmonas, nari que iam rebentem sunt, adstringentia respicit. Sed talia ad curandū potius rationem, quād presentem tractationem attinent. Ceterū in præficta nouis, quād eatus adstringentem, quatenus diffūsum est, facultatem querens obtinet, sufficit: ac proinde descindunt, atque adstringuntur: ex calce, ciuenti anem paulo infra media, in genere scilicet corrum, quo ut sic dicunt) tepida sunt. *Arbor*, que dicitur *Grecis*, *Quercus* Latinis appellatur: *Chulot, Huller, aut Beluth, Arabibus: Quercia, Italis: Eychbaum, Germanis: Robre, Hispanis: Calis. Que verò sive Grec Fagus Latine dicitur: Arabic, Chinios, aut Chiachias: Italice, Faggio, Germanic, Buochebaum: Hispanic, Haia: Gallic, Fagus.* Que denique Græca uoce ^{et} ¹⁰ Latina *Ilex* nominatur: *Arabica, Barbes, sive Carmans, Italia, sive Hispanica, Anzina, & Anzinheira, Germanica Stecheychen.* Suber autem *Grecis* & ^{et} ¹⁰ *Italis* figura Nomina.

Glandiferarū arborū vires ex Galeno. *qualitatibus participes sunt. Sed plus tamē habet, quād in trunci cortice membrana subest, quād sub glandis ipsius calculeo, ea uidelices, quād fructus carnem conseruit. Quamobrem ad profluum muliebrie, & sanguinis expunctiones, tum dysenterias & diuturnis ventris fluxus commodam esse credunt.* Valentius tamē adstringunt, sagis, & *ilex*, seu quis casus effe roboris uels, seu tota generi diversa. Quin & folia barum plantarum tenella illa non inserviunt deficere valent, minus autem quād sunt alterius roboris, nimurum quanto minus fortis sunt adstringentes. Siquidem ego quandoque glutinante me vulnus memini falso inflatum, cum nullum adfessus ad manū medicamen præter ipsius querens folia: triuī ea in lēgiā petra, & vulnus, omnīq; vicinum locum contexi. Eadem nūm foliis habet & fructus roboris, eoque medici nonnulli ad incipientes, & crecentes stiuntur phlegmonas, nari que iam rebentem sunt, adstringentia respicit. Sed talia ad curandū potius rationem, quād presentem tractationem attinent. Ceterū in præficta nouis, quād eatus adstringentem, quatenus diffūsum est, facultatem querens obtinet, sufficit: ac proinde descindunt, atque adstringuntur: ex calce, ciuenti anem paulo infra media, in genere scilicet corrum, quo ut sic dicunt) tepida sunt. *Arbor*, que dicitur *Grecis*, *Quercus* Latinis appellatur: *Chulot, Huller, aut Beluth, Arabibus: Quercia, Italis: Eychbaum, Germanis: Robre, Hispanis: Calis. Que verò sive Grec Fagus Latine dicitur: Arabic, Chinios, aut Chiachias: Italice, Faggio, Germanic, Buochebaum: Hispanic, Haia: Gallic, Fagus.* Que denique Græca uoce ^{et} ¹⁰ Latina *Ilex* nominatur: *Arabica, Barbes, sive Carmans, Italia, sive Hispanica, Anzina, & Anzinheira, Germanica Stecheychen.* Suber autem *Grecis* & ^{et} ¹⁰ *Italis* figura

Kārara.

C A S T A N E A E .

C A P . C X X I I .

S Ardianæ glandes, quas aliqui Castaneas, aut lopima, aut glandes Louis appellant, adstringunt & ipse, similesque effectus præbent: præfertim tunica, quæ carnem, & corticem media interculat. *Caro his, qui ephemericum biberunt, conueniens est.*

Castanearum confidatio. **C** astaneæ nuces sunt in tota Italia vulgo notissime: item & earum arbores haud quamquam incognitæ. Antiqui castanearum complura fecerunt genera: nomibus plerisque indistinctis locis, unde importabantur. Sed duo tantum tenent, quas vulgus *Marroni* appellant: quippe quod catenis fini maiores, sapidores, speciosioresq;. In montanis, vbi quotannis aliarum frigionis annona deficit, incole castaneis per hyemem viuentur. Namque eas in cratibus fimo prius excicatas ab vitro cortice repugnant, moluntur, in farinam, ac deinde cognit in panem. Materies arboris edificis, atque alijs domesticis utensilijs admodum apta est: siquidem non modò ex ea fiant trabes, tigria, aferes, & pedamenta; sed & caderum coſte, & eorum cinctus: verum igniaris inepta. Monibus, & opacis gaudet magis, quād campestribus, & apriis. Creatum quoque natura aliud *Castanearum* genus, in orientalibus regiomibus, de quo tam apud antiquos, quād recentiores quantum viderim, legerimq; nemo est, qui meminerit. Arbor est *Castanea* bac prestatæ proceritatis, folio pentaphylli, sed longe humana manu, quin etiam Ricini folio, grandiore, longo ac tenue pediculo appenso. Echinis fert in cacuminis, magnitudine nostrisibus equalis, rufo colore, verum duriore ac crassiora putamina, aculeis raris, sed robustis ac firmis, & colore flavecentibus. Singuli, singulam includunt castanearum nostrisibus ferre similem. crassiora tamē rotundioremque cortice subfunicrancis, præterquam anteriori parte, qua interno echini putamina coniunctur, ea enim albicat, macula cordis figuram præferente, quemadmodum siudem in repensis usicariae feminæ. Totus idem robustus est, complexus tamē, nullaz intra se aliante uniculam habens illi similem, quād nostris castanearum contingunt. Sapores pulpa vulgaribus ferre similiabet, sed dulcor paulo, nec adeo mandibulis grato, si tamē ex fisco fructu id quidem recte percipi potest. *E* & *y* iuvat. *Plants ramum, una cum pregnantibus echinis misit ad me Constantinopolis Gulielmus Quacelbenus Flander, medicus insignis, una cum quād plurimis alijs, de quibus in eis istolis latius diximus. Castanea uel ementer fistunt tam alijs, tam ventriculi*

ventriculi fluxiones, idq; maxime siccet: quin & sanguinem excrentibus proficit. Trit̄ cum sale, melleq; subazetaque rabi-
dorum canum morib; utiliter imponuntur: & cum bordeacea polenta, & aceto illata manūrām duritas dicituntur.
Venerem excitant, ex quod flatum gignant. Larjus in cibis sumptu capiti dolorem inferunt, inflant, alum adstringunt, ac
egre concoquuntur. Attamen quā cineribus obruta torrentur, vulnerato prius in latere cortice, crudis, & elixis innocen-
tiores redditur, præterim si cum pipere, & sale, vel saccharo edantur. Interior castaneearum membrana rubens, nua
albicans pulpa circunficitur, ex uno aspero pota, duarum drachmarum pondere, fistula valenter immodicō omnes alii fluo-
& languinis reiectiones, quinetiam cum pari pondere ramentorum & boris, alba femininarum proflua cohibet, ex aqua
alba Nymphae hausta. De castaneis differens Galenus libro secundo de alimentorum facultatibus, sic innuit. Castanea
omnium glandium sunt præstansissima. Sunt quibus fructus rotundus appellenhi nancæ & soli inter fructus agreeles ali-
mentum memorale corpori præbent. Hæc Galenus, illud porrò in his verbis animaduertendum, quod Castanea, quan-
tus eas Galenus olurimū nutritive prodiderit; non tamea in cibis commendantur, si comedantur frequenter. Namque, ut
idem auctor eß libro de tenui nictus ratione, sint ille in aqua coctæ, sint tostæ, sint etiam frixa, & emper eliantibus noxam in-
ferunt, multoq; magis, si crude edantur. Quod etiam libro de cibis boni, & malo succi memoria mandauit. Castanea ita
Latinis vocata, Græcis ñucæ, rasi etiæ Ceras, ñ iñ Cerasq; nomina dicuntur: Arabibus, Sadianalach, Caſtal, & Stebu-
tot: Itali, Caſtagne: Germani, Keflen, Hispani, Marones: Galli, Caſtagnes: Boemii, Kasfany.

Castanea
uires ex Gal.

Nomina:

Kraet.

GALLA.

C A P . C X X I I I .

Galla fructus est quercus. Aliqua omphacitis appellatur, parva quidem, sed † articulorum manus modo rugola, solida, nullo foramine peruvia. Altera æ plana leuis perforata. Eligi debet omphacitis, quæ efficacior est. Vtriusque vis uehementer adstringens, trita excrefentia in carne, flumines ginguarum & vuæ, atque oris ulcerationem cohibent. Nucleus dentium caueris inditus, dolorem fedat. Crematæ carbonibus, donec igne flagrant, & vino, aut aceto, aut acida muria extinxitæ, sanguinem supprimunt. Decoctum quibus infidere expedit, efficax est, & contra vularas prodictæ, fluxionesque. Capillos denigrant, acero, aut aqua macerata: dvilentericis, cæliacisque cum vino, aut aqua triæ conuenienter illinuntur, aut bibuntur: oblonjis addi debent, aut integræ in aqua præcoquæ, in qua non nihil excoquendum est, quod his affectibus conferat. In summa his utendum ad adstringenda, aut fistula, aut fiscanda, quæ opus sunt.

Gallarum c. 5.
sideratio.

Galla vulgo notissima sunt, easque seruae arbores omnes (ut Plinius auctor est) quæ & glandem. Nascentur sole de geminis excurrente: & si astu nimio excipiuntur, arefcunt protinus, nec amplius adolescentur. Quercus in Italia præter glandes duo Gallarum genera serunt. Minores que rugosa cute spectantur, fullonibus, & coriaris expeditæ, que Cornarii optime reproba.

Gratis omphacitiæ dicuntur. Maiores vero, quæ leuiores habentur. Ceterum neque in hoc Cornario adspiculandum esse indicio,

judico, quod suis in Galenorum commentarijs tam primo, quam sexto libro de comp. med. secundum locos, acriter contendit, ut aliud omphacitidem gallam esse Diſcoridi, & Galenij; quam calycem illum, quo glandes in arboribus continentur. Hoc tantum argumento dulcis, quod Paulus capite de dyenteria in quadam clysteri scribat: ε μεαχις ον και αγανακτητης ει το και αριστης ε επιρρυα ε το δρομον επιλεγεται, omphacitidis uita. eti autem cauum illud, ex quo glans querina enatitur, quo coriarij vintuntur. Plinius non omphacitidos, sed omphacitidios putat legendum, vulgatom lectione immutans. Ex qua postea non aliud omphacitidem gallam (ut diximus) esse existimat, quam cauum illud, in quo glandes inferuntur, quod recentiores cupulam vocant, statuisse nunquam a sua opinione recedere, nisi quis planè corruptum apud Paulum locum docerit, que iuxatula ab eo substantiue pro eo, quod calyces Plinius dixit, & vulgo cupula glandis vocatur, dictum ostendat. Sed equidem non possum non admirari, quod is, quem alioquin suorum scriptorum testimonio, acutissimi ingenii, sanissimique iudicij virum, semper existimauit, in re tam, meo iudicio, clara, tam facilè aberrauerit. Nam si Paulus non pitasset, quod à iuxta Græcum vocabulum ob sua raritatem permultis suis est obscurum, quemadmodum & Coronario suis se videtur, et certè non pitasset opus per circumlocutionem illud declarare, ut fecit, cum inquit. Esi autem iuxatula cauum illud, ex quo glans querina enatitur, quo coriarij vintuntur. Quod preterea Paulus pro omphacitide galla glandium calycem non acciperit, illud manifesto argimento esse potest, quod id libro septimo de gallo, non autem de glandibus differat, duoque gallarum genera constitut, quarum alterant omphacitidem appellant: alteram uero magnam, flavo colore, uiribusque inferiorem esse scribit. Quod etiam antea Diſcorides, & Galenus fecere, qui omphacitidem gallam glan-

G A L L A.

dum calycem esse nusquam, quod sciam, tradidere: quod non ignorauerint (*vt Cornarius ignorasse videatur*) Et generis, & specie à gallis differre glandes. Addit, quod Galenus, Dioscorides, & Paulus nusquam, quod equidem legimus, vñi sunt hoc vocabulo iuxta ritus pro galla, nisi adiectum, & cum suo substantio *καρπός*. Quare concludinge putaverim, in Paulo legendum esse, iuxta ritus, non iuxta ritus, ut contendit Cornarius: quinetiam crediderim Græcis glandium calycem *καρπόν* proprie appellari. Tame si Cornarius, & Andernacius, qui in Paulo uocem illam acerbam vnam interpretatur, Græca ligna peritissima, bæc non cognovisse, neque animaduertisse reprehenduntur. Fit ex omphaciti Galli, Chalcantio, gommi, & vino stramentum scriptorium optimum, hoc modo. Sumito gallarum craftisculæ confractarum vncias quinque, calcantibz Romani vncias tres, gammi Arabici vncias duas, salis drach. vnam. Tonantur hec omnia in fistula nitro circumlitum, & deinde super infundit vni alibi potenter, ferenitus, libras quinque, & vncias quatuor, & oculo usq[ue] orificio, quindecim diebus infolato, vel post vaporari fornam bymena reponito, misterio quoquid ridicula. Illud peculia re sibi maiores galli uendicauere, aut quotannis aut annona fertilitatem, aut floritatem, aut pestilentem ariam praenuntiantur: non si rumpantur integra, & que perforante non sunt, aut musteam, aut araneum: aut uermiculum exponent. Si mustea volat, futuri bellissimi repùt uermiculus annona penuria: si currit araneus, pestilientum morborum prelusionem est. Neque cuiquam mirum uideatur, quod ex omnibus gallis ista exoriantur animalcula: velenum ego huius rei: spissum periculum feci, nullamq[ue], unum confectus, prius non perforatum, que ex tribus animalibus unum intra se non contineat: nam foramine confectione facile indicium sumi potest, iam animal exiuste. Dicamus igitur licet, querum & fructum, & animal gignere: Cuius rei haud ignari veteres illi patres, non sine causa querunt dixerunt: lori summo esse dictam. Gallarum uires memorie prodidit Galenus lib. v. 11. simpl. medic. sic inquisi. Galla, quæ omphacitis nuncipatur, admodum acerba est medicamenta, plerique sui parte effectus terrena, & frigida: per quam deficcat, & recuperat fluxiones: ad hac constringit, contrahit, & partes laxas, ac languidas: omnibusque fluxionum affectibus strenue resilit. Ego uero tertii in descendendo, secundi autem in refrigerando ordinis. Altera autem galla flava illa, & magna laxaque, & deficcat quidem, sed tanto minus, quanto minus acerba qualitas est particeps. Cocta itaque ipsa per se, ac deinde tripla, cataplasmata est non in fervorem sed in plegmonarum, ac procidentiarum. Porro coquenda est, si modica opus sit adstricione, in aqua: si uehementiore, in uino. Ac si augere inferius adstricitionem sit opus, uino utare auferiori. Hanc rufici nostrates venenata, quasi uini gallum dicas, nominatis. Denique galla combusta, sanguinis reprimenti facultatem acquirunt, ac nimurum etiam calorem, & acriornion ex uulione afflunt. Suntque his, quæ ignem experta non fuerint, tum subtillorum partium, tum maiore deficendi potestate. Ceterum cum ad sanguinis suppressionem preparare eas uoles, carbonibus imposcas, dum undeque candeant, accedo, aut uino extingue oportebit. Quercus fructus *καρπός*. Græce dicitur: Galla, Latine, pariter & Italice: Ræfæ, aut Rufæ, Arabice: Galloepfle, & Eyeboepfle, Germanice: Galba, & Bugalba, Hispanice: Noix de galle, Galicie: Boemice Galles aue bubbly.

Atrameti scriptroris confitenti rato. Gallarum præfigium.

Gallarum uires ex Gal.

Gallarum uires ex Gal.

Nomina.

Orib. non legitur, quoniam obsonijs aspergitur, & ab aliquibus erythros appellata, & semen est coriarij fructis, & sic vocari, quoniam coriorum infectores eo uituntur ad insipandas pelles. & Arbutcula est in petris nalcens binum sere cubitorum altitudine: folijs oblongis, subrubentibus, in ambitu serratis: liliis modo: acino vuarum gracilium, denso, magnitudine terebinthi, quadrantens latos: cuius coriatio tunica per quam virils est. Folia uim habent adstringendi, & acacia effectus præbent. Decoctione capillos denigrat: dysentericas infunditur, & in potu coriunt, infusibus fit ex aridis folijs, ad crastitudinem melis in aqua decoctis, ad eadem, ut lycium, conueniens. Semen collidens effectus exhibet: cœlia coriut, dysentericorumque obsonijs inspergitur: fracta, dequamarata, liuidata, illatum ex aqua ab inflammatione uindicat: lingua asperita est: cum melle abstergit: candida foeminarum profluui sistic hemorrhoidas sanat cum uero carbone intrito admotum. Aqua, in qua semel maduit, decocta cogitur, coique, efficiacior quadammodo ipso semine. Gummi defert, quod dentis causis imprimit, ad dolores finiendos.

Orib. nō legitur, conculca.

Rhois confitatio.

Monachorum error.

Fuchsius opiniatio dñanata.

RHVS. C A P. CXXIII.

Rhus, quæ obsonijs aspergitur, & ab aliquibus erythros appellata, & semen est coriarij fructis, & sic vocari, quoniam coriorum infectores eo uituntur ad insipandas pelles. & Arbutcula est in petris nalcens binum sere cubitorum altitudine: folijs oblongis, subrubentibus, in ambitu serratis: liliis modo: acino vuarum gracilium, denso, magnitudine terebinthi, quadrantens latos: cuius coriatio tunica per quam virils est. Folia uim habent adstringendi, & acacia effectus præbent. Decoctione capillos denigrat: dysentericas infunditur, & in potu coriunt, infusibus fit ex aridis folijs, ad crastitudinem melis in aqua decoctis, ad eadem, ut lycium, conueniens. Semen collidens effectus exhibet: cœlia coriut, dysentericorumque obsonijs inspergitur: fracta, dequamarata, liuidata, illatum ex aqua ab inflammatione uindicat: lingua asperita est: cum melle abstergit: candida foeminarum profluui sistic hemorrhoidas sanat cum uero carbone intrito admotum. Aqua, in qua semel maduit, decocta cogitur, coique, efficiacior quadammodo ipso semine. Gummi defert, quod dentis causis imprimit, ad dolores finiendos.

Rhus Graecorum, cui (*vt scribit Plinius lib. xxiiii. cap. xi.*) Latinis non est distinctum nomen, Sumach officinis vulgo vocatur, vocabulo nimirum à Mauritanis accepto, vt in alijs quam plurimis ab illis fieri solet. Hac condimentis profane vibrabant antiqui: idcirco Dioscoridi in ipsius capituli fronte, Rhus dicitur, quæ obsonijs aspergitur. Cuius nrs, ut audio, & apud Syros, & apud Aegyptios in hunc usque diem perdurat, ubi rhus prouident prestantur. Nascitur & Italia Apennino multo pluribus in locis, ijs omnibus planis notis, quæ illud Dio/corde tribuuntur. Huius aridis folijs bicolorum, caprariumque pelle illæ spissantur, crispantur, concinnanturque, quas vulgo Somach nuncupant. Ceterum illud non nideretur presterendum, quod esti Galenus tum alihi, tum præcipue lib. v. 1. de compositione medicamentorum secundum locos, plura Rhus nomina, & genera explicasse videantur, ut quid modo Syriacum appelleret, modo Ponticum, modo obsoniorum, modo coriariorum, modo rubrum; non tamen propterea censemendum est, Rhesies arbores inter se generes, vel specie differre. Quæ doquidem nobis constat, unum tantum genus Dioscoridi hoc loco descriptum est, quemadmodum & Galeno lib. viii. simplicum medicamentorum. Atque hoc in re scire conuenit, quod Rhis obsoniorum nil aliud est, quam semen, coriariorum uero nil aliud, quam folijs, & fructis ramulis. Non satis enim sententia subscripti Dioscorides, qui scriptum reliquit. Rhus semen est exigua plantæ, quæ coriarij ad insipandas pelles uituntur. Quod etiam Galenus confirmat loco citato. Rhus uero rubens nil aliud esse competit, quam eus semen immaturum, cui maior adstringens ius inefl, quam maturo, cuius actini quandamnenus nigricantur. Syriaca præterea, atque Pontica rhus, esti in alijs nascatur regionibus, a quibus nomen inventum, nō in tam genere distat ab Italica, atque Iberica, nisi illa magis, bac uero minus uribus præget. Ideoque Monachos illos, qui in Melsum commentarios edidere, longe hallucinari crediderunt: nempe quæ sibi perfusserint, Rhoen Pontiacum alterius sive generis ab ea, cuius exitus uis apud antiquos in obsonijs. Quia in re & Plinius deceptus est videtur, cum de coriario particulariter scriperit, ipsiusmodi diuiserit ab eo, quo in ciborum condimentis antiquitas uebantur. Fuchsius ue-

rò medicus singularis eruditionis, non contentus duobus Rhobi generibus Plini imitatione, tertium adinuenit. Etenim is in libro de componendis medicamentis, quem secundo loco editit, Rhoem Syriacum non solum differre scribit ab eo, qui tum culinis, tum coriaris expertus, sed peculiarem quidem Syriaca arbucilem succum efficiens, quod Galenus libro vii. de compositione medicamentorum secundum locos succum rhois Syriaci in quoddam medicamentum addat. Sed errat Fuchsius in hoc, mea quidem sententia, quandoquidem non video, quomodo ex mentione succi rhois Syriaci à Galeno facta, colagi posse, rhoem Syriacum esse genus separatum, nam ego potius adducar, ut credam ita enim cognominatum fuisse à Galeno, quod apud Syriaos cali & foli illius temperie prouocat carnis preflantio. Et quanuis Theophrasto lib. IIII.CXVIII. Rhus duplex reddatur, mas scilicet, & femina, quod alia floribus, alia fructuifera sit, non tamen ob hoc posteritatis memoria prodidit, quod altera cibis, alteri corporis infusione ad coria inficienda definavit: quod coriaris folia, & ramulos tantum accipiunt, non autensem. Rhoem, que in Cornelio Celso ros Syriacus depravate legitur, Mannam, que ex Syria nobis aduehitur, effe putauit Petrus Crinitus Florentinus capite septimo libri ultimi de honesta disciplina, falsus nomine similitudine, quod ros, qua diffio rhois Gracie legenda est in Celso, aeris rorem significare cedererit: etenim manna vos quidam est. Verantane eius sententiam acriter exploso Manardus Ferrarensis libri epistoliarum suarum primo. Theodorus in Theophrasto, Rhois vocabulum fluidam interpretatur, quod nomen Graci etymum secutus sibi Latine fixit:

Petri Criniti
lapsus.

R H V S.

N = quippe

quippe (ut Plinius est auctor) rhus Latinum nomen non habet. Id quod mihi errandi prebuit ansam, cum iunctudine proceri exiliisauerim, fluidam Theophrasto eam arbiculam esse, quia vulgo Lantanam vocatur, è cuius radicibus n'cum quidam concident. Verum cùm accuratus Gracum Theophrasti etiè perlegisset, Theodorique nouum vocabulum non sine dubio examinasse, erroris mei causam facile deprehendi. Qyo l'actum est, ut ià satis libeat, fluida Theodori nil aliud Theophrasto defigere, quam Rhoem, & ob id Lantanam sic a vulgaribus vocatam, ut prius credideram, non est. Quia tamen (ut mea feta opinio) potius VIBURNUM imitatur, quod maxime lenta, obsequiose flexuque inuitatissimum. Tale enim esse viburnum Virgilius in Eneolici cecinit hoc carnine.

Quantum lenta solent inter viburna expressi.

Exit hec ramulis digitali crestitudine, bicubitalibus, folijs vln meis, incanis, & pilosioribus, que paribus internodijs aduersis pediculis coningitam adhaerent, per ambijum tenuissimè ferrata. Plorem edit album, vmbellis modo coherentem: à quo acini prodeunt lentum modo pressi, qui primo flatim exortu virides, deinde rubri, denum uero nigri spectantur radice per summa cespitum vagante virga adeo flexiles, lentaque habentur, ut ad colligandum fasciculos ipsi commode ritantur rusticis. Neglectur in Sepibus, & fruetis, & inculo solo. Folia asperissima, & gullo adstringentia. Sententia nostra stipulatur Rellius, non solum quòd hec planta flexilis admodum ac lenta omnibus suis paribus habeatur, sed etiam quòd hanc in Gallia proprium retineat nomen. Nam detrita rna tantum litera, ibidem viuerna vocatur. Plura de hac Planta diximus

V I B V R N V M.

aduersus Cuiulandini calumnias in Epistolis nostris. Non defant autem qui genitam quandam Viburnum faciunt, eo tantum argumento, quod Calabri Ceniam illam Vauornia nuncupent. At qui nihil est, quod me adducat ad credendum Virgilium Geniam vocare Viburnum, cum hec proprium habeat nomen. Viburni itaque folia adfringentur sunt facultatis, ut praediximus; ideoque praestant ad raciliates dentes confirmandas, & gingivarias reumatismos, si rura cum oliva solis decoquuntur in aqua & acetato, & ex hoc decocto sape souffrant dentes. Gargarissatum idem ad columellas prominentiam, & ad faciem fluxiones, rurum acini arefali antequam maturerant, & in puluerem poti, aliis fluxiones fistulant. Paratur e radicem corticibus sub terra maceratis, & subinde decoctis, & diu tuis, vescim ad auxipia. Folia ubi in lixivio decoquuntur, capillum denigant, & eosdem fluentes fistulant. De Rho be, que sequuntur, nobis scripta eliquit Galenus lib. viii. fmp. med. sic inquens. Rhus fructosa plena adstringit, desiccata. Nam & coriarij ad descindandum, & adstringendum pelle plantarum 10 utunt ac proxima borsa, & lana, hoc est, excoriaria appellata est. Porro medicis in iuventute primis fructus eius, & succus multum ampleri qualitatis. Conferentes esti sibi particularis ipsi gultus ensu. Fuerit itaque & hoc medicamentum ex tertio ordine exsiccatum, ex fecido vero refrigerantium. P. s. ut Graecis, ita etiam Latinis Rhus nominatur: Sumach, Adurion, Rosbar, fistulos, seu Rosafidios, Arabicus: Rhu, & Somacho, Italis: Sumach, & Smagre, Hispanis: Germanis, Gerberbaum. Viburnum autem Italis Viburno, Infrubis Lantana, Germanis, Schlingbaum.

Rhois vites
ex Galeno.

† In vulgaris Graecis codicibus hic legitur οριβαῖον, hoc est, gallicis modo. Hec dictio qua ratione ab interpretibus Ruello, & Marcello omisssafuerit, certe nescio. Sed mihi quidem ista est non omittenda, quod non modo eam quoque Oribasius legit, sed quod etiam Rhus foliis pulchre luceat amuletur.

Nomina.

scim. 2.

P A L M A .

C A P . C X X V .

eo

PAlma in Aegypto gignitur. Ea medio maturitatis uigore autumnum decerpit solet, Arabici myrobalani similes: pomatis cognominis, colore iuridi, & odore mali cotonei: quod si ad maturitatem peruenire finatur, phoenicobalanus fiet. Palma acerba est, & adstringens: contra alui, & feminarumque profluvia, in uino austero bibitur: hemorrhoideas fistit: vulnus glutinat illu. Phoenicobalanus recens etiam plus siccis adstringit: capitis dolorum afterunt: copiosiores in cibo inebriant. Sicciores sanguinem excretatis stomachis, & dysentericis utilles in cibo: illi inuntur cum cotoneo, & cerato: cenanthino velicula vitrea. Thebaicarum decoctum potu astutamente sedat: vires recreat cum hydrometile ueteri sumptum: cibo idem faciunt. Fixe cis viuum ad eadem conueniens. Decocatum per se potu, & gargarizatione magnopere adstringit, & cohibet. Nuclei palmarum, ceterorum more cremati in crudo fistilli, & vino retinunt, cinere loti, spodiui uicem efficiunt, miscerunturque in calliblephara: quod si non iustum usum accepint, denuo cremandi. Vim adstringendi habent, & spiracula curis obductu suo claudunt: contra oculorum vuam, & pustulas palpebrarum defluvia, cum nardo efficiunt praebeant: corporis excrecentias cum uino reprimunt: vicerat ad cicatricem perdurunt. Sed inter primas utilles ex palmis humilibus Aegyptia.

scim. 3. a. 2.

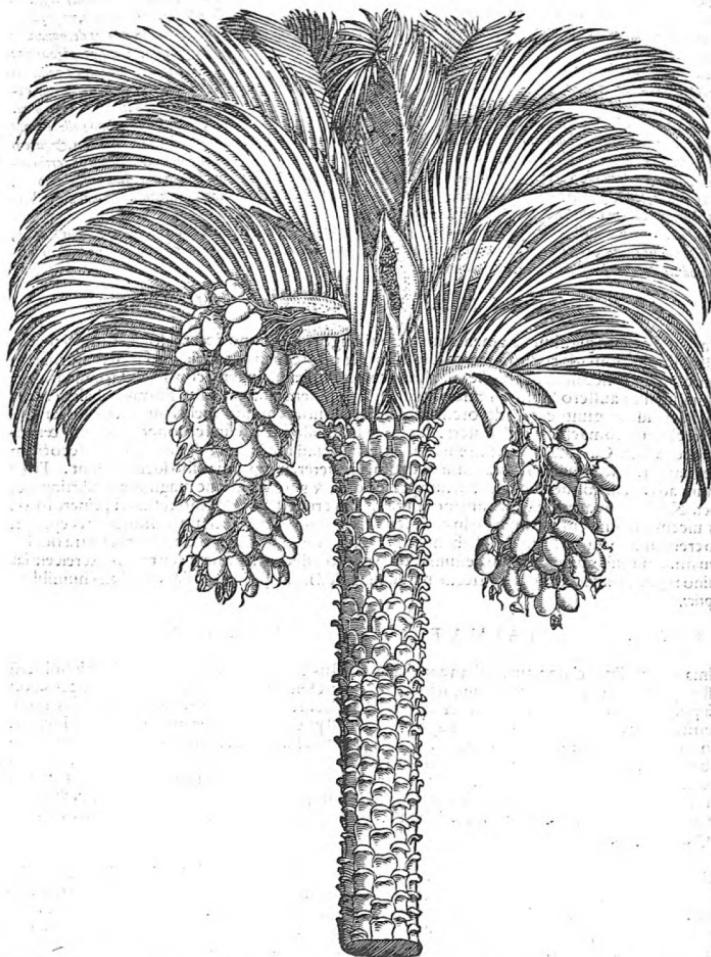
P A L M A E L A T E .

C A P . C X X V I .

PAlma, quam aliqui elaten, aut spathan appellant, fructus palmarum adhuc florentium inuolucru est calyxque: quo in spissamenta unguentarij utuntur. Optima habetur odorata, adstringens, pon derosa, praelonga, intus pinguis. Vis ei adstringitoria. fistil vlera, qua deponunt: laxatos artus committit: trita miscent cataplasmatis, & malagmatis: prodest praeocrosis imbecilli stomacho, & iocineri affecto, mista conferentibus cataplasmatis. Eius decoctum subinde detersum, capillos denigrat: datur bidentum congrue renum, velicula, & uiscerum uitios: vulua, ac ventris fluxiones fistit: cabient cum resina, & cera: & satan, si viginti diebus recens apponatur. Inuolucrusque in ea elate fructus, quem iuo amplexu fouet, elate etiam uocari solet, & ab aliquibus borassus. Adstringit, & spathan effectus praeftat non sic unguentis expeditus. Alba medulla caudicis recens in cibo, aut decocta, eadem facit, quae borassus.

t. 1. Lib. 11. 1. 1.
coda legit
Antiquus co-
di. Palmz hi-
storia.

PAlma, arbor est procerata, caudice admodum squamosa, ramos in cacumine tantum fundit, in orbena, actos, cacuminibus folium fechtantibus: foliis longissimi, duplicitibus, gladii figura. Flores profert numerosos, tenibus quibusdam nullis appensos, in magni racemi modum, facie crocinis similes: sed multo minores, albo colore. Ille antequam emergant, magno quadam concluduntur inuolucro, quod palman elaten vocant, quo tandem debiente, emergunt, ac panduntur. Hinc Palme cōdā subinde daetl predeunt, qui per Autumnum, una cum cubibus mature sunt, rufa colore. Dencerpunt eodem tempore, & infoliantur ad vñusculo in ius durissimo, ea, quae hic appetit, & imagine. Hanc cuius hic imaginem danus, misit ad me interram, una cum dafylorum racemo, Gabriel Fallopia. Medicus clarissimus quietem eodem tempore, eiusdem Elates icones graphicē delinatas nobis misit Iacobus Antonius Cortusus patruus Patavinus, vir quidem ut prospicio, & virtute praeclarus, ita omni humanitate, & liberalitate preeditus. Vifuntur palmarum arbores in compluribus Italia ciuitatibus, nempe in hortis, viridarijs, & monachorum claustris dictis, insigni magnitudine, ac speciosa proceritate: cur tam clavis nosci temperie earum naturis clementior si, fructum nobis non proferant, sed steriles conuenient. In Hispania tanen maritimis quibusdam locis, fructum edunt, verum immitem, & qui nunquam maturescat. Quae in Creta proueniunt, fructum sane percoquunt, sed magis admodum Cypria. Principem locum tenent, & palmulas omnium praeclarissimas ferunt, que in Iudea proueniunt, & inter has maxime (ut inquit Galenus) que in Hierusalem nascuntur. Venetus palmarum fructus, que nomillis albulm, aliquibus carios, quibusdam vero daetl dicuntur, ex Syria, & Alexandria Aegypti adueniuntur, ac etiam ex Neapolit ille prius ex Numidia importati. Ex recentibus ab arbore statim decerpiti, quibus Italia careat, vixit fieri autor ejus Plinius libro xiiii. cap. xvi. quo Partibus, & Indi vivuntur, ac ceteri, qui orientalem plazam incolunt. Et ut idem referit lib. xiiii. cap. iiiii. Palma femina fructum non proferunt, nisi prope matrem conseruant: quo ex eo, aut exicato, sidus posita steriliscent. Nec tanem ob id putandum, quod mares fructum non ferant. Quandoquidem scribit Theophraſius libro i. c. v. 111. de hispicio planitarum, quod ex fructiferis (plures enim sunt, que fru-

Etum non ferunt) tam mares, quam femine fructus edunt. Quorum plures sunt differentia, quoniam alij sine offe, alijs duro offe, alijs molli proueniunt. Colore quoque inter se discrepant: alij enim candidi, alijs nigri, alijs flavi: ad summum non pauciores, quam fiorum colores, neque absolutè pauciora genera statuant. Ad hac differe magnitudine, figuraque volvunt: quo/dam enim rotundos esse in modum malorum: magnitudineque tantos, ut quatuor tantum in spicam teneantur, alijs minutos cicerum magnitudine. Saporibus item plurimum differre inquietunt, sed optimum tam inter negros, quam inter candidos, genus, quod regium vocant, cum magnitudine, sum virtute, sed rarum id esse. Quadam non fructu modo, verum, & arbore ipsa, longitudine, & formaque reliqua distant: non enim magna, excede seque, sed breues secundiores, quam cæræ, trimis protinus fructificantes. Tales etiam in Cypro, in Siria quoque, Aegyptoque palma proueniunt, que quadrime, aut & plurimum quinquennes fructificant, hominis altitude affligerentes. Genus aliud est in Cypro, quod & folium amplius habet, & fructum multò ampliorem, discretumque peculiariter discretum, magnitudine malè punice, figura oblongum: non tamen sapidum, tanquam cæteræ sed radicum similem, ut non deuoretur, sed suco tantum expresso expuuerat. hic de palmis história ex Theophrasto. Sunt præterea, qui palmarum generi adscribant plantam in Aegypto, Cyproque nascentem, Mysie plantæ inde redeuntes M V S A M appellant, & Mylus similiter fructus. Adeo sicut (ut referunt) ad quantum, sernumve cubitorum, proceritatem est stolonibus alterius fata: folio est arundineo, quod tamen per quam longo, latoque ambi- res. tu se diffundit, adeo ut in longum quium cubitorum mensuram quandoque excedat: in latum uero sequicubitum latiss.

Lata, crassaque per medium excurrente costa. Torrecent folia efflate sui natura, uel etiam fortasse solis ardore, adeo ut
mensa septembri eorum costa prossimata cernantur, decidente foliorum materia, quod admodum sit tenuis. Caulis squa-
nus foliorum cortice nettitur palmæ, uel arundinosa modo. Ramos habet nullos, sed caudice tantum confitit. E verice
germen emergit materie molli, longitudine sanè cubitali, à quo alia ob origine ad suam prodeunt germinantur, qua-
ternumve digitorum inservient distantes : è quibus circumvenient fructus, parvū cucumeris magnitudine, qui per maturitatem
quandam tenuiter flueant cortice fisi, qui eodem modo digitis detrahitur. Substantia pulpa confitit melopeponum mo-
do, nullo intus offe, neque semine. Trimis gustantibus fructus insipidissimum quandam præ se ferre videntur, adeo ut primo
statim gustus non placet: verum q[uod] ei usque sciat, in dies magis delectantur: quippe qui quadam occulta saporis suauitate
allefit, qua nisi tractat tempore etiam palato nisi gratiam, nunquam satiui videantur. Ita Musa mihi descripsere qui ex
10 Aegypto, & Cypro ad nos revertantur. Sed quanam antiquis Musa fuerit planta, quid referamus non habeo. Inclinat tam
men animus eam esse, que Theophrasto in palmarum genere recentetur: quam idem in Cypro nasci tradidit, folio cateric am-
pliore, & fructu longè maiore, magnitudine malii punici, & figura oblongo. Musa ex Arabibus Serapionem inueniū men-
tionem fecisse inter simplicia, rbi de eius virtutis in hunc sensum differuit. Musa ex calicit in modo prima abcessus, hume-
rit autem in eius fine, paucum præbet alimentum. Primitus prodest thoracit, pulmonis, ac recte ardoribus. aliu[m] emol-
lit. Verum liberalius eius v[er]sus stomacho aduteratur, ac iecur obstruit. Quamobrem si quis cum frigidis sit temperamenti, ea
copiosus vesatur, subinde aquam mulgam, oxymel, aut gingiber conditionem sumat necesse est. Fecundum in vtero alt, veni-
bus opitulatur, virinam ciet, & venerem simulat. h[ab]entens Serapio. Est & aliud palmæ genus humile pamphilumque, quod
in Sicilia copiosissimum prouenit: quinetum in maritimis nostris Senibus, cabiti altitudinem parum excedens, folio ca-
teris siccis, sed minor breuiore. Flores edit ex obliqui è capillacea quadam comegentes; è quibus bacca race-
20 matim prodeunt, ut ex appiata sic imagine quicquidam certior fieri poterit. Pars radicis propinquior in globum exuberat, germe
quoddam, quod cerebrum vocant, numerus ferè inueniuntur, fructu circumspectu habet, tenuerrimum, apidum, & ori grati-
fum. Eflor[us] ex secundis mensis, cum piper & salis momento, Carduus aut Ehinate cinar[e] modo: Arriet enim maximè
gustu[m]. Rami quadrangulari tempore deferuntur & evales per totam ferè Italiam, ad exornando olivarum ramos, qui sacra
palmarum die ab omnibus in templis gestantur. Prostant idem ad portulas, tegetes, & scopas parandas: Sunt enim ad-
uerendas donos non solam perdonem, sed etiam vitiles, quod non confringantur, nisi tempore longo. Hos palmæ genus,
Theophrasto quatuor sive appellat lib. 2. cap. 8. de historia plantarum, ubi sic habet. Palme autem vocata, quatuor classis
diuid quoddam genus eis, tanquam eiusdem nominis. Nam excepto cerebro viuent, & ab radicibus succise repulunt.
Fructus quoque, & folijs diffant. Sunt enim late, mollique folijs: ob id portulas, tegetes, & capit[us] embracule coextenuit.
quin & in Creta in fuligine multa, ac etiam multo plures in Sicilia tales proueniunt, rbi Cefalonia uulgo uocantur. Palmæ ge-
30 nus India proferunt ut Iosephi Indi navigationes peribent) è eius truncis, excisis confusò ramis mensa augusto, diffyllis li-
quor, quem incole uasis excipiunt: ebibuntque statueri uniu[er]si uite: ueruntamen nisi excoquatur, non triduum in acetum acer-
rum deficit. Eaque propter illum decouperat: ut non defrument, siue hoc modo, uelut mel suauissimum, quod post
modum ex aqua reflouunt, & diebus viginti artificio quoddam percolant, donec optimè sit defrumentum, atque pellucidum;
quo artificio uicidissimum redditur potus, duique perennat. Porro Palmule, quas Dioscorides Thebaicas vocat, quantu[m]
ex pluribus austerioris comperti, adeo tempore mortis inflatae siccifunt, ut molles cogantur in panem. Est & aliud
bis palmarum genus, quod officina Mauritanos fecuta. T A M A R I N D O S appellant, Græci verò à saporis acrimoniam
oxyphœnica: siquidem Mauritanì per Tamara dactylos significant: quare Tamarindorum uocabulo idem intelligunt, quod
nostris palmulas indicas. Indus igitur dactyli producentur (ut inquit Serapio) à quibusdam plantis, quae folijs longis, ac-
uminatis, folijs similibus uirent: licet a nonnullis exstinximus Tamarindum fructus agrestem palmarum. Sed equidem
40 malum adspiculi Serapioni, quā illis, præsertim cùm non constet è ueteribus, qui de Tamarindis quicquam memorie pro-
diderit. Ex us, qui ad nos importantur, nulli, uel pauci admodum integri reperiuntur. Nam plerisque contritri, & in
massam quandam compacti deferuntur, quam si disseceris, flaves nucleos inuenies, varias formas referentes. Prostant, qui
in obscuro rubescunt, molles, recentesque, & qui seruoſis quibusdam uilis facti inueniuntur. Adulerantur ab ipso
storibus pruniis, quod deprehendebant fructus tum colore tum etiam gauſa: quippe non admodum sunt acidi, nec tam satiato co-
lore nigrantur. Refrigerant, ac defiscant (ut scribit Mefeuus ordine secundo), tametsi auerteri tertio defibruntur. Al-
ium ciente, quapropter poti uillem facili foliuent: item & praefatos hamores leniunt, & insaniunt, & furorem mulcent.
Dantur obſtructis, aqua intercute affectis, arquatis, & lioſis utiliter. Faciunt & ad scabiem, lepram, uulgaris, & li-
chenas, quin & contra omnes cutaneas exulcerationes, que à ſanguine praefatis emerere. Officiunt tamen frigidum uen-
triculam habentibus: fed noxa tollunt, admittunt, maci, mastice, caſta, aut Indica nardo. Aegre minus obuentur, sed
50 roborantur, si admiſto capriño ſero, aut fumaria, aut lupi ſalib[er]i ſucco bibantur in ſumma palmarum maria, ac diuerſa
ſunt genera. Quare curiosum remitteremus ad Theophrastum loco ſuperius citato, & ad Pliniūm lib. xiiii. cap. iiij. ubi de
bis latissime scriptis. Atqui non ob id scribere prætermitemus, quod eft etiamnum Theophrasto planta ~~καρπος~~ ^{την} appellata
libro 4. cap. 2. de plantarum historiæ palmarum caudice & folijs repræsentans. Verum à Palma differt, quod hac indui-
dua simplexque aſurgat, illa uero quam aliquatenus increuerit, ſindatur, & bifida fuit, iterumque horum utrumq[ue] parimo
do diuidatur, & subinde uirgas breves, & multas proſcrat, ſcritice ſicut p[er] p[ar]tē ad uenitium nexus uili. Fructum peculia-
rem part, magnitudine & figura, & ſucco lignare. Quippe magnitudine ſera, qua manu[m] implet, rotundum, colore
flavatantem, ſucco dulcem, & ori gratissimum, non racematum confectionat. Palma, ſed per singula discretum, nucleo ma-
gno, uerbenenter duro: ex quo annulos detornant, quibus in uericoloribus fragularijs unculis uinuntur. Materies à palma
plurimum difſat, Altera enim rara corpore, & nero, & uridis, altera ſilva, gravis, carnoſaque, & caſa cripta admo-
dum, aque dura. Perſo quidem maiorem in modum eam preferunt ad lectorum pedes confiendos. Hac ex Theophras-
to transcripsum, quod hac planta palmarum generi attributatur. Huiusc arboris poma (ut puto) misit ad me Conſtan-
tinopolis Gulielmus Quacelbenus Flander medicus insignis. Sed re uera tunc temporis, cuius arboris efficit fructus conie-
ſare non poterat. Verum cum poſſet illuſtrandi agentiſque commentatori h[ab]ent ſicce noſtri operam nauarem, legere que
epud Theophrastum, de Cuciopheri fructu, ae de admirabilis nucleo ipsius duritia, illlico inclinatus, quimus, hac poma, quæ
nuces appellabat Quacelbenus, legitimos Cuciopheri effe fructus. Cum omnibus suis notis descriptioni, correlativeantur.
Sunt enim magnitudine, qua manu[m] implere poſſim, orique gratissima, & ſuauum diuidit, ſed caudice prædicta, colore fla-
vianita perinde, ac Cydonia mala, à quibus etiam parum facie diſtant: glabra, tanen ſunt, & carne fibroſa. Os internum
habent uigilans magnitudine, quadrilateri ſeri figura, ima tamen parte late, & ſupream in acutum definente, color illi
exterior, qualis in uigilante, aquellarumve, ut Pineæ nuclei putaminibus visitur, putamine altero obductum grandio-
ri, haud fragili, ſed duro, vallis quibusdam valido compactu ſeſe ſiringenibus, colore ex rufo nigricante. Officis ſubſtantia
interior,

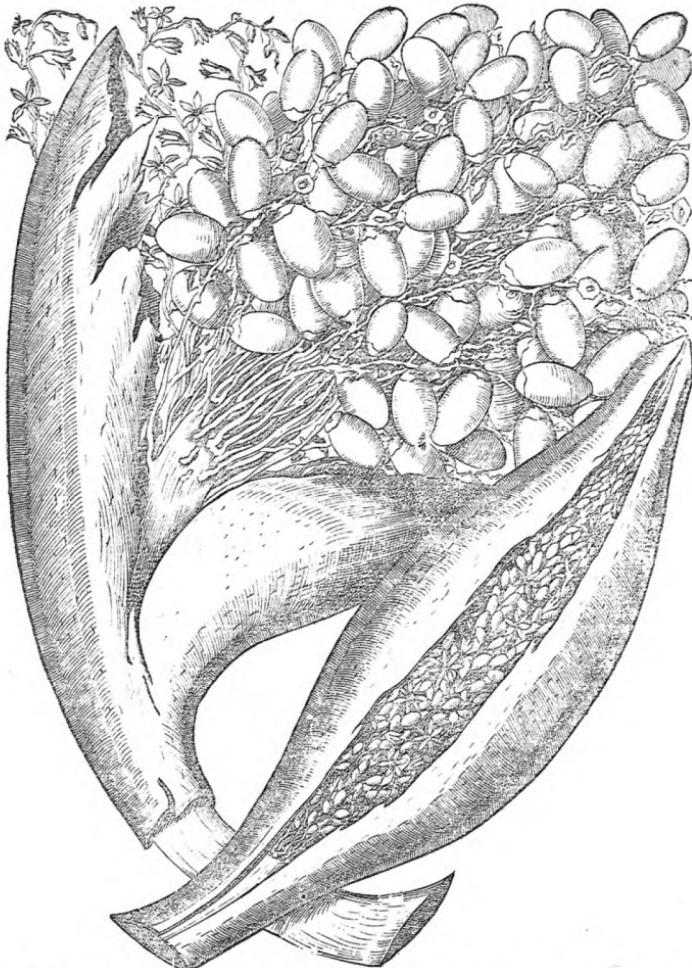
Cameraphis
c. nuditatio.

Tamarindo-
rum confide-
ratio.

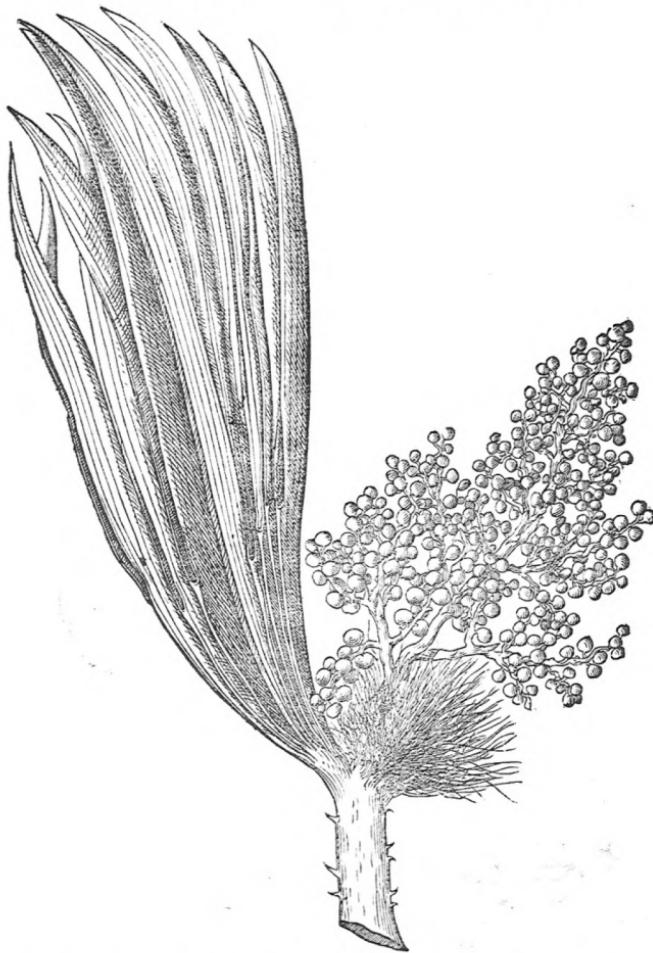
Tamarindo-
rum vites.

Cuciophore
plax, & eius
fructus colla.

60 roborantur, ſi admiſto capriño ſero, aut fumaria, aut lupi ſalib[er]i ſucco bibantur in ſumma palmarum maria, ac diuerſa
ſunt genera. Quare curiosum remitteremus ad Theophrastum loco ſuperius citato, & ad Pliniūm lib. xiiii. cap. iiij. ubi de
bis latissime scriptis. Atqui non ob id scribere prætermitemus, quod eft etiamnum Theophrasto planta ~~καρπος~~ ^{την} appellata
libro 4. cap. 2. de plantarum historiæ palmarum caudice & folijs repræsentans. Verum à Palma differt, quod hac indui-
dua simplexque aſurgat, illa uero quam aliquatenus increuerit, ſindatur, & bifida fuit, iterumque horum utrumq[ue] parimo
do diuidatur, & subinde uirgas breves, & multas proſcrat, ſcritice ſicut p[er] p[ar]tē ad uenitium nexus uili. Fructum peculia-
rem part, magnitudine & figura, & ſucco lignare. Quippe magnitudine ſera, qua manu[m] implet, rotundum, colore
flavatantem, ſucco dulcem, & ori gratissimum, non racematum confectionat. Palma, ſed per singula discretum, nucleo ma-
gno, uerbenenter duro: ex quo annulos detornant, quibus in uericoloribus fragularijs unculis uinuntur. Materies à palma
plurimum difſat, Altera enim rara corpore, & nero, & uridis, altera ſilva, gravis, carnoſaque, & caſa cripta admo-
dum, aque dura. Perſo quidem maiorem in modum eam preferunt ad lectorum pedes confiendos. Hac ex Theophras-
to transcripsum, quod hac planta palmarum generi attributatur. Huiusc arboris poma (ut puto) misit ad me Conſtan-
tinopolis Gulielmus Quacelbenus Flander medicus insignis. Sed re uera tunc temporis, cuius arboris efficit fructus conie-
ſare non poterat. Verum cum poſſet illuſtrandi agentiſque commentatori h[ab]ent ſicce noſtri operam nauarem, legere que
epud Theophrastum, de Cuciopheri fructu, ae de admirabilis nucleo ipsius duritia, illlico inclinatus, quimus, hac poma, quæ
nuces appellabat Quacelbenus, legitimos Cuciopheri effe fructus. Cum omnibus suis notis descriptioni, correlativeantur.
Sunt enim magnitudine, qua manu[m] implere poſſim, orique gratissima, & ſuauum diuidit, ſed caudice prædicta, colore fla-
vianita perinde, ac Cydonia mala, à quibus etiam parum facie diſtant: glabra, tanen ſunt, & carne fibroſa. Os internum
habent uigilans magnitudine, quadrilateri ſeri figura, ima tamen parte late, & ſupream in acutum definente, color illi
exterior, qualis in uigilante, aquellarumve, ut Pineæ nuclei putaminibus visitur, putamine altero obductum grandio-
ri, haud fragili, ſed duro, vallis quibusdam valido compactu ſeſe ſiringenibus, colore ex rufo nigricante. Officis ſubſtantia
interior,

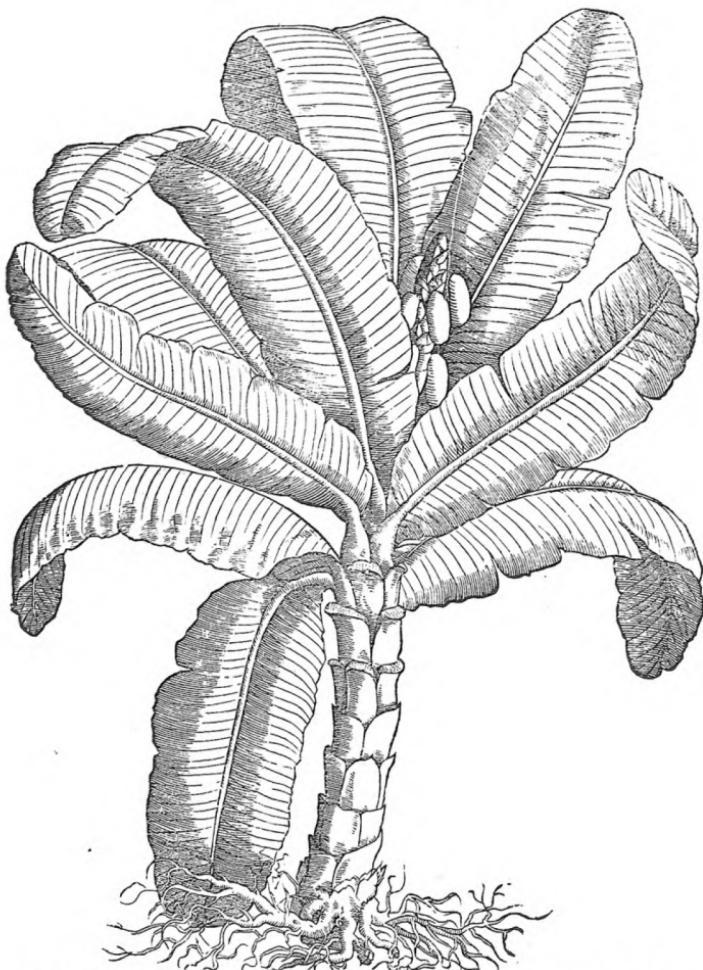
interior, ut colore marmor imitatur, ita etiam duritie excedit, in cuius centro cavae est, in qua sylvestris auellana unde cum
 putamini recondi facile posset: nimirum nullo intus nucleo: sed & inanis & vacua. Cateram quod in palma illud sit, quod alii
 qui elaten, aliqui spathan vocant, manifeste declarat Dioscorides, cum inquit. Palma, quam aliqui elaten, aliqui spathan
 appellant, fructus palmarum adhuc florentium involucrum est. Cuad adipiscitur Theophrastus loco iam citato, non ita
 scribit. Fructiferae alias masculae, alias feminae. Interest autem, quod mas primum super spatha floret: femina fructum
 oblongum illico praeferat. Sed elate, siue spathae Galeno duo uidentur esse genera lib. IIII. simplicium medicamentorum, alte-
 rum quod tenerum sit palma germen, alterum quod eius sit tegumentum. Primum vero genus fortasse illud erit, quod in
 interiori parte involucri rigitur antequam flores prodeant. Id, Dioscoridis testimonio, ab aliquibus Borassus appellatur:
10
 Palma elate. Elate dici solet. Verum hoc in re maxime cactuisse Plinii illud apertissime ostendit, quod ipse lib. XII. cap.
 ultimo scriptum reliquit, sic inquires. Ist preterea arbor ad eadem vnguentu pertinet, quam alijs elaten vocant, quod
 nos abitem, alijs palman, alijs spathen. Quibus palam est, Plinii palma adhuc florent, fructus involucrum cum abiecte
 arbore confundit, vocabulorum propinquitate deceptum: Gracis enim iuxta Latinum abiens significat. Quin etiam eu-
 recentiores hallucinari deprehenduntur Adamus Lonicerus Germanus, qui spathan in palma nil aliud esse censet, quam folia,
 Palmarum vi quod ensiformia videantur. De Palmarum uiribus pertractans Galenus lib. V. IIII. simplicium medicamentorum ita scri-
 tes ex Gal.

ptum reliquit. Thænix arbor adstringens facultatis omnibus sui partibus est particeps. Igitur ramorum succus austerus est, ex aqua substantia tepida, & terrea frigida consistens. Similis naturæ est encephalus, quem vocant, hoc est cerebrum, sine medulla, ejus aptus. At fructus eius, & maximè dulcis, non paucum obtinet caliditatem. Ceterum cum edendo sit, multo est usū, non tamen foris impositus, ubi quid robore, & desiccare, contrahere, stipare densareque confitum est, sed & tanquam cibis sumptus & simul cum alijs, & per se. Porro quod elaten vocant, nempe tenerum illud palme ger- men eandem cum cerebro eius facultatem possidet. Quod verò velut tegumentum eius est, adstringentem & ipsum qualita- tem habet: verum plus quam dicta omnia exiccat, utique quid & efficiat consistentiæ illius secundum est, & minimè particeps est humiditatibus. Itaque iure utinam illo ad ulcerum patrefactientemque medicamentis articulos plus iusto laxatos con- trahentibus: ad hac facultatis hepatici, & stomachicis, seu intra sumantur, seu foris admoueantur. Sed & radix plantæ desiccatoris circa morsum facultatis est, adiunctum habens & ipsa adstringentis quipiam. Et de Palmarium fru- citu differenti libro secundo de alimentorum facultatis, sic inquit. Est autem non parua in Palmulis differentia: alia nangue siccæ sunt, & adstringentes, ut dertypis: alia molles, & humide, & dulces, ut que cariores appellantur. He au- tem præstantissima in Syria Palestina natu' in Hierusalem reliqua omnes palmula inter dicta duo genera media censem tur. Verum concoctæ difficiles sunt, capitij, dolorem interunt: quarum aliae quidem magis, aliae minus sunt biuncide ac dulces, siccæ atque adstringentes. Sed confitutis extremis iam omne quod in medio est facillimè deprehendes. Nulla er-

Palmarii fa-
cilitas ex co-
dem.

go ex

go ex ipsis est, que non dulcedinem quandam, & adstringentem habet. Siquidem caryote leuiuscule adstringunt, & Thebaicis obscura quandam ineſt dulcedo. At succum quidem dulcem nutrit, auſterum autem gratum effe flomacho, & alium ſiftere obſendimus. Omnes autem palmule, si largius ſumantur, concocti ſunt diſſiles, & capiti dolorem adferunt. Quodam etiam morbus cuiusdam lentiſum ori uentriculi, quod medici flomachum uocant, inducunt. Succus autem ex ijs in corpuſ diſtributus, craſſus quidem omnino eſt, cum quodam etiam lentore, ubi pingueſ fuerint palmule, ut caryote. Cum autem huic ſucco dulcedo etiam miſta fuerit, celerrime quidem hepar ab eo obſtruitur. Leditur autem maximè ab iſorum eſu, quod & inflammatur, & ſcorro obſideatur. Poſt hepar autem & hinc obſtruitur, ac luditur. At multò ſane maximè uiride palmule ad omnes ſunt noxie, ſi paulò largius ſumantur. Perſpicuum porrò eſt, dulces quidem calidiores, adstringentes vero frigidore ſucco præditas eſe. Vrides præterea palmule inflatione parunt, veluti & fics: eadem namque palmularum uiridium ad alias eſt propria, quaſi ſicum ad caricas. Ceterum in regionibus non admodum calidis, palmula non perfette matureſant, adeo ut reponi queant. Quo fit, ut homines ipsi uiridibus uisci coacti, crudis ſuccis impluantur, rigoribusque, qui ex grē caſtant, & hepatis obſtructionibus prehendantur. Daſtyli recentes duo obſeruerat, & infectoriū coccipulare repleti, deuoratiq[ue] ſepe a pragmatiib[us], abortum prohibent. Præſertim quoque daſtyliorum officia puluerem trita ſeminaq[ue] pondere additis ſanguinis draconis lacrymē drachma, & porulacea aqua pota, ad albas uteri fluxiones eadem combuſta drachma pondere, cum crudis ſericis combuſti ſemidrachma, ſanguinem mingentibus medentur. Abbor-

bor, que εσινες Grecis, Latinis Palma vocatur: Arabibus Machla, aut Nachal: Italos, Palma: Germanis, Dattelbaum: Hispanis, Palmera: Gallis, Arbre de dattes. Huius autem arboris fructus, qui, εστιν ουρανοις καινας Grecis, Latinis Nomina. Palmulæ & dattili dicuntur: Arabibus, Tamar: Italos, Dattoli: Germani; Dattilem: Hispanis, Tamaras, & Dattiles: Gallos, Dattes: Boemis Daktyle.

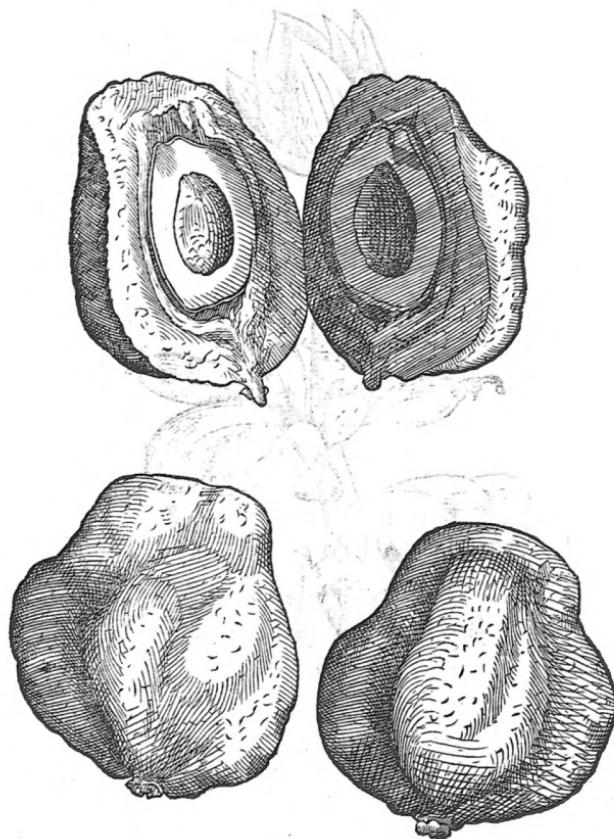
Pis.

MALVM PVNICVM.

CAP. CXXVII.

M Alum punicum omne boni succi est, stomacho uile, per exiguum sufficiens alimentum. Dulcia stomacho utiliora habentur, sed aliquantulum in eo calorem giguant, inflationes contrahunt, ac virinam cident: a ora, gingivisque laddunt. Vinofa vero medium fortuntur naturam. Nuclei acinorum acidi punici in sole siccari, & obsonijs inspersi, concoctive, fluentem aluum, stomachum sentericorum, sceminarumque fluxione vulvæ laborantium viles sunt. Expressis nucleorum fuccus coquitur cum melle, ad oris uirilitatis, & sedis vicera, nomas, b rediuias, & ea, quæ in corpore extubrant,

a Meū t'ut' puz'z' i' z'd sv'z'ad. ifto macho uile est addit'gés. sed Cat. t'ce ues d'z z'z' cu' z'z'ad. longa num & ad string'ns. b Meū m'p'z'z' te'z' d'z'z'ad. d'z'z'ad. i'z' ad reduuias in digitis.

rant, aurum dolores, & narium uitia; præsertim acidorum. Huius flores cytini uocantur: quin adstringunt, siccant, cohibent: sanguinolenta glutinant: quas punicum, præstant vtilitates. humida gingivalium uitia, mobilesque dentes decoctio colluuntur: herniam prolapsu intellini erumpentem, cataplasmate repellunt. Memoriae tradunt, quites quam minianos cytinos deuorauerit, nullam eo anno lippitudinem passurum. Eliquantur hypocistidis exemplo. Malicorioni asperum est mali punici putamen, quod aliqui fidios appellant. Id spissandi vim habet, & quos cytini, præbet vius. Decoctum & radicis, & potu latas ventris tinea pellit, & caldem euocat, Balaustium sylvestris puniceo flos est, cytino similis. Cuius complura genera reperiuntur, candidum, & fuluum, & colore ro^{to}
tiq. cod.
d. n. e. v. i. faceo. Stuccus ex eo exprimitur, hypocistidis modo: cui adstrictoria vis inest, eadem faciens, que hypo-
c. m. leg. an-
purpureum,
legit. Orb.
Punica Malus arbor est minimè procea, folijs Oleaginis, Myrti emulis, saturatè uirentibus, crassiusculis, rubris intercursantiis uenulis, rubroque pediculo appensis. Ramii illi sunt flexiles, spinis horridi. Flores punicei calathii modo pauculi, ore fistulati circumferto, è quo folia prodent tenuia, colore coccinero, aggregeti papaveri amula, granulis quibusdam medijs capillamentis appensi, ut in Rosa. Fructus coriaceo tegitur cortice, exterius rufescente, & interius flavescente, inna-

MALA PVNICA.

te, immumeris refertus granis angulosis, rubentibus, vinoſo ſucco refertis, officulo intus latente, que intercurſantibus flauis tenuibusq; membranis, miro quodam nature ordine diſtinguntur. Ligni materies flaua, cinereo libro refuta. Punicia itaque. Mala in pluribus Italij locis vulgo, ſicut etiam Latine Granata dicuntur, a multis intus conlufis granis: quanquam non deſunt, quin ita appellari uelint à Granata Hispana regno, quod inibi numeroſa proueniant. Sed quomodo cumque ſe rei ha-
beat, nūquam non cognita ſunt in Italia: ſiquid inibi & in horis, & in uncis, & in uiridarijs, eorum frequentiſima vi-
ſunt arbores. Triplici (ut etiam ſcribit Dioſcorides) diſtinguntur ſpecie: unippe quid alia dulcia ſint, alia acida,
alia vinoſa. Vinoleta ea ſint, que vulgo Vaiant uocata Hetruria, queque alibi Schiaui, & alibi di mezo apore Italicō
ſermone appellantr. At Plinius lib.XIII. cap. XVII. quinque enumerantur ſpecies, dulcia ſcliet, acria, miſta, acida, &
vinoſa. Verum hec omnia Dioſcorides in tria redegit ſalvia: ripote qui uni dulcia alteri acria, & acida: tertio vero gene-
ri miſta, & vinoſa adſcriperit. Hac omnia Italia habet, & celebraſt: ed & fructus, & acinorum magnitudine, tum liquo-
ris copia excellens dulcia, & vinoleta. Acida mitere, & dulcia ferri tradunt, ſi ſuillo, aut humano fierore foecundatur
arbor radices, & ueteri urina ſepius irrigentur. Caterim ne fructum in arbor debificant, remedio ſunt lapides tres,
cum feritur arbor, ad radices collocati, quin eſſi iam conſita ſit, & fructum ferat, eadem ratione emendatur. Sed & hoc
item preſtabit, ſi ſcilla ſecondaria radices conſerفات. Si florem arbor non contineat, urinam ueterem cum parione men-
ſura temperare, & ter per annum radicibus infundere, efficacissimum eſt remedium. Eundem preſtabit effe. Ium, ſi arbo-
ris

ris florentis truncum plumbico conculseris, circulo, vel anguis corio inuolueris. Seruantur punica mala incorrupta anno inter se ferre matura fuerint, petoli, quibus pendit, intorquenter in arbore, vel si posquam decerpta fuerint, argillato, si cum ferre matura fuerint, petoli, quibus pendit, intorquenter in arbore, vel si posquam decerpta fuerint, ea in la ex aqua refusa undique oblinuantur, ac deinde pluribus diebus infolentur. Sunt & qui, ut diu integrum permaneant, ea in la ex aqua refusa undique oblinuantur, statim exanimant, & sole siccanda exponant, osto dierum spatio. Vix enim omnibus conficien- feruentur aqua immersari, statim exanimant, & membranis purgati prelo committuntur, ac exprimuntur, & mox unum di ratio huc est. A cininatari diligenter a coriis, & membranis purgati prelo committuntur, ac exprimuntur, & mox unum facias ad accommodatis percolatur, & in usculis reponitur, quoque fax residat: defaturque deinde, & clarum re- facius, & ponit, affusus defiser oleo, non corrumpatur, nel acescat. Sunt & qui sine oleo illud in calde afferment, sed id per statem faciliè acescat. De floscidi nomine inter se crepant auctoriter sententia. Diocorides florem satius punicae cytinum ap- pellat, balastriam vero sylvestris, Tlinio lib. xxiiii. cap. vi. primus tam satius, quam sylvestris partis florere incipientis cytinus vocatur, balastrium vero flores urinifus in ipso erumpens cytinum. Laudatissimi latuissimi flores colores per quae ru- bro ex Creta, & Cypro hoc autem Venetias importanter, aspectu quidem specioso, & uribus easteris praestantiores. Sed & mā- bro ex Malicorum. Malicorum gonia fuit in Italia peregrinus non diffinissem, non tamen usque adeò præstantes. Immaturen punici cortex ideo Malicorum antiquis dicebatur, quod eo, ut Rhinum perficiens coria uteretur. Duplica punica, qua apyrena alio nomine vocantur, unetriculo inutilla haberent gingivulas, lader, auctor est Plinius; eius rectius foris id DioCorides acidis attributus. Tul- nis malis punici in ulla non operculo indit in furo rostis, potis fluentem aluum efficaciter fuisse. Sylvestris uero acinorum officuli utiliter bibuntur triti ad aquam, qua ceterum fibuerit, secundam. Corice punici ex vino decocto, & imposito per- rationes sanantur. Punica, & myrtus, si rei agraria austoribus credimus, mutua confunduntur miru in modum obletan- tur, ita ut etiam reddantur fertiles, si altera in ateram inseratur. Paratus ex punica floribus, hoc est ex internis Cy- tinorum punicis, ac tenuissis foliis Saccharum, perinde ac ex punicis rosis, admirabiliter facultatis, ad vitreas utcri fluxio- nes, si seminaria pondere sumatur ex uno rubro austrofusculo, aut ex punicorum acidorum succo, ut ex aqua in qua ferrū quod Graci & iusta vocant, extinctione fuerit, quietiam ex carnium iure, ubi alia non sint ad manus. Praefat quoque magno Jane praefatio, ad Gonorrhœam, ad Calicos & dysentericos: quo medicamento plurime aditus sunt muliere, qua diuturna ueteri fluxione laborantur. Id quod Francisco Calzolaris Pharmacopœia Veronensis acceptum refero, qui mibi tantum hoc sa- luberrimum auxilium renelant. Ceterum si etiam Malicorum principia vis aduersis pudendorum ulcera. Siquidem id exic- catum, & cum siccata pariter marina spongea, & aloë tritum, equali omnium portione, addito aluminis usq; momento, penis uulca in vivo, & vulva in mulieribus, brevis ad sanitatem dedit. Punica sola diligenter contrita, aut eorum succus ro- facea permixta potenter inueteratos capitis dolores mulce, fronti frequenter illata. Punicum malum fistulis uafe inclusum cooperculo argilla circumlio, & in furo combussum dysentericos, & torninoſos, presentando iuuat, ubi ipsius fe- Malii punici. Malii punici in puluorem contritum ex uno potandum propinabat. Officilli punicorum malorum acidorum uicia una cum vires ex Gal. thuris drachma in tenuissimum puluorem contrita, auxiliantur feminis albis veteri profundi laborantibus, si quotidie ex ro- farum siliacita aqua huic se puluere hauserint drachmas. Malorum punicorum vives prodidit Galenus lib. viii. simplicium medicamentum, sic inquires. Malum granatum omne adstringente qualitatem obtinet, non tamen in om- nibus ex experatur. Sunt enim inter ea quædam acidum, quædum plus dulcia, quam austera: & sane quæ ab unoquoque eorum procedit utilitas, secundum uincemem eneuiat qualitatem necesse est. Diitum autem in quarto borum commentatoriorum est super dulci sapore, austero, & acido. Itaque ex illis de malorum punicorum differentia liceat colligere. Torrid acini ma- gis, quæna fuscus adstringit, tum exiccat, bis etiam magis putamina: uocantur autem fidia. Adsimilem illi uim habent cytinum. Malum, quod Graci ſunt, Latinis Malum punicum appellatur. Arabicas, Kionas, & Romanas: Galli, Pomme de grande, & Mygrena: Boemis Grana ioune yabka.

Mopern.

M I R T V S.

C A P . C X X V I I I .

40

a Me. xix. p. 5.
iustus.

Myrta sativa nigra utilior est medicinæ, quam candida, & in hoc genere multò magis monta- na: semen tamen imbecillius parit. Vis & myrti, & feminis adstringit. & Semen uiride, aut aridum in cibo datum sanguinem excrebit, & velicæ erosionibus. Succus uirentis bacis ex- presius, eodem effectu exhibet: stomacho utilis, vrinam cit: prodest contra phalangij morbum, & scorpionis iictus in mero. Seminis decoctum capillum tingit. Ius decocti in uino ulcerata in extremis membris nata sanat: oculorum inflammationes illitum cum poline solent lenire: contra agilopas il- linuntur: crapulam arcer præfumptum uinum, quod feruēto aliquantum eius semine exprimatur: alias enim acorem contraheret. Præstat idem feminis effectus: utile procidentia vulvarum in defensioni- bus, sed si uitios, & feminis fluxione vulue laborantibus: purgat furfures: uulca capitis manantia, atque erptiones papularum: fluentes capillos continet. Additur quoque in medicamenta, quas li- paras uocant, vti oleum, quod ex foliis eius factum est. Decoctum foliorum ad defensiones balnea- rum conuenit, & contra laxatos artus, & male solidefentes: eo fracta ferruminationi repugnantia utilissime fountent, vitiliginem emendat, purulentis auribus infunditur, & capilles denigrat. Suc- cus eorum eadem effectus. Trita folia, & ex aqua illita humidis ulceribus, & partibus omnibus fluxio- ne laborantibus, celiacisque profundit: & admitto omphacino oleo, aut exiguo rosaceo cum uino, ad vi- cera serpentia, ignem sacrum, testium inflammationes, epinyctidas, & condylomata. Arenium fo- liorum farina uulter infaragit paronychij, pterygij, & contra alari, feminumque perfusiones: car- diaconium sudores cohobet. Folia cruda, seu cremata cum cerato, ambulfit, paronychij, pterygijque medentur. Exprimitur foliis succus, adfuso ueteri uino, aut aqua caelesti, cuius recentis usus est: nam exiccatus plane cariem sentit, & uires amittit. Myrtidanum dicitur, ad natum ineqvabile, b uerucoſum, intumescensque, & concolor: quod perinde quasi manus, myrti caudicem amplectitur. Magis quam myrtus adstringit. Tufum addito austero uino reponitur, coactumque in pastillo siccatur in umbra: multò efficacius & folio, & feminine, cerato, pefsis, inflectionibus, cataplasmatis admistum: ubi adstrin- gendum aliiquid est.

Myrti con-
densio.

Myrta arbor frequens in Italia nascitur. Cuius duo produntur genera: sativum, quod in candidum, & nigrum di- maritimis, & in riuerso Ligurie traflu, Romano, atque Neapolitano ubique Myrti pontic proueniunt. Sativæ in arbo- res

b Meum. ſ. 2.
iustus.

res facilē adolecunt, ramis flexilibus, ac lentis: rubro cortice, folijs longi culis, perpetuoq[ue] virentibus, puniceo emulis; quaque in nigris nigriora, in candidis candidiora spiculantur. Flores omnibus insident candidi, odorati: ideoq[ue] aqua ex iis confecta odoris suauitate vnguentarij plurimum expedit. At cum nostrae aque sif[er]e odorata, atque olfactu incundatam tamen odoratisimam ex illam aerem, que ex Aegyptia myrto elicitur: liquide & odoratisimam. Et in Aegyptio nasci Myrtum memoria prodiit Theophrastus. Satiarum utrinque genus bacca[rum] fert oblongas, agrestes oleas quadrantes referentes, multò sane fyluestribus maiores: et si contrarium offueret Marcellus. Quippe experientia comperit est, quod ubique sativa Myrtus colitur, grandiores, vegetoresque bacca[rum] edit, quam fyluestris: cultura enim Myrti manufestant, & longè magis biuncore replentur, upote & alijs satius stirpes omnes; quod quidem indomitatus fyluestribus denebat. Ceterum, ne quis decipiatur, hic lectorem admonendum est: duxi, eontra fyluestris Myro loquor, non me de rūco intelligere, qui & Dioscoridis & Plinio fyluestris, & acuta myrtus appellatur: sed de vera fyluestris myro, que sua sponte in litorib[us] fine cultu oritur: que item in mediterraneis, in collibus, fyluis, ac campestribus pronenit. Hoc tametsi præter rufum à Dioſcoride non fuerit expressum: cum tamen dicat initio capituli, Myrtus sativa, & reliqua bis verbis fyluestris eiusdem generis myrtum tacit[er] dari fateatur. Porro inter fyluestris alba quoque, & nigra reperiuntur, quemadmodum & inter urbanas, quandoquidem ipsi, quam plurimas fyluestris myrti plantas vidi in mille locis, quibus mature inerant bacca, non sane nigra, sed in purpuram albantes. Myrti montes non amant, quin & frigidos odore trahunt: tamen cum in

Marcelli Ia-
plus.

M Y R T V S R O M.

Myrtidanum.
Myrti alia genera.

mediterraneis, nempe in hortis, viridarijs, vineis, &c. campis maxime proueniunt; tuh in maritimis precipue, atque amoenis flagnoribus; & lacum ripis a natura nullo studio edite, mirifice proficiunt, utiamque letam agunt. Quod Dioforidi Myrtidanum nominatur, vulgo nostrissimum est, ubi scilicet myrtus frequens nascitur. Similis & alia veteribus Myrti genera, nobis quoque non ignota, nempe Tarentinum, & exoticum. Tarentina a Tarento Apulia ciuitate ita vocata, folio est narratae longe minutiore, robustiore, fructu minore, copiosiore. Et in summate pluribus apicibus coronato, colore ex nigro purpuraecente, minutis, crebris, albicanibusq; intus officulis, floribus communi Myrto similiibus. Exotica habetur nunc in Italiis in hortis, & viridarijs. Hac folio est nostrati non assimili, dilatiori ramis, ac umbrinore, copiosioreque, & adeo denso, ut eo rami ubique suppenit. Fructum fere oblongum, communis Myrto haud absimilem. Vt raque topiaris operibus peridonea habetur. Viribus quoque pollet utraque nostrati paribus. Harum Plinius meminit lib. x.v. cap. xxix. bis verbis. Satuvarum genera topiaris faciunt. Tarentinam folio minuto, nostratum patulo, exoticam densissimo, sensu foliorum veribus. Nam non est in vno, ramoq; utraque alia. In Germania & Boemia, quod legitimam Myrto careant, aliam in sylvis, nascentem sibi comparant pharmacopola, tamq; Myrtillum vocare. Prouentis in monibus & siluis, fructe cubitali, caudice, & ramis viridis. Folii uire buxo ferè similiibus, sed tenuioribus, & sensim per ambitum serratis flores illi sunt, tintinnabuli figura, suis e pediculis dependentes inter folia, colore subpunctato, rufi intus flamine. Floribus bacca succedunt, que maturè cum sunt, colore, & magnitudine Insuperimis non assimiles, rimofo, austriacaque. Et in summate

M I R T U S T A R E N T I N A .

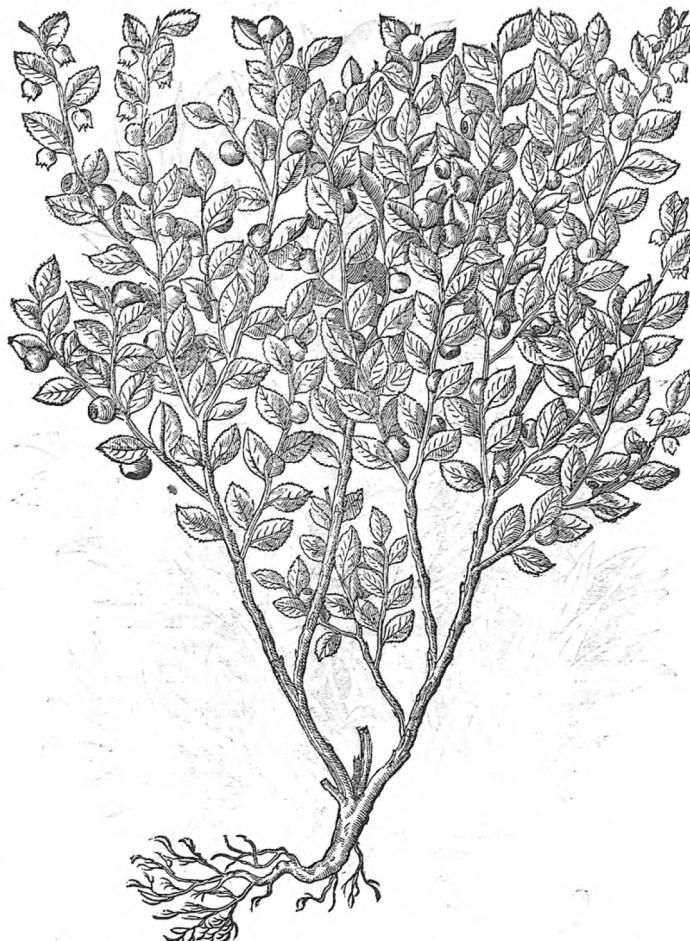

concaue, rmbelice. Hæ itaque Germanis vna cum vniuersa planta haud inefficaciter Mytri uicem preflant. Peculiariter autem ijs vntunt ad inficienda flamina, & chartam caruico colore: quintiam eduntur à pastoribus, & alijs, nam gusfi placent. Mytri nofratis in Hetruria coria vbiique perficiuntur, quippe quod ex pelle densentur, crifcentur, atque crufcent. Mytri baccis vltimam maturitatem adeptis, nofrates mulieres vntuntur ad ciborum intintus, qui cum assatis carnibus efficiat maximam cum palato inuenit gratiam. Ideoque Plinius loco supra citato ita scriptum reliquit. Succorum natura precipuum admirationem in myrto habet, quando ex vna omnium olei uinque bina genera sunt. Item myrtidatum, vt diximus. Et alijs vsus bace fuit apud antiquos, antequam piper reperiatur, illius obincenit vicem. Quodam etiam generosi oblongi nomine inde traxit, quod etiamnum myrtatum vocatur. Eademque origine aprorum sapor commendatur, plerunque ad intinctus additis mytris, hæc Plinius. Myrtum condimentum languidos ventriculos roboret: idcirco & celiaci, & dyentericis utile: quin & feminarum fluxiones, qualecumque sint, ualenter inhibet. Mytri frondes, itemque baccarum semen tritum contra angorum strangulaciones mirifice praeflant. Arida folia longe plus feciant, quam virida. Foliorum, baccarumque decoctionibus, auxiliari calidis collectionibus, nempa erysipelaibus, & herperibus. Baccæ quoquo modo haustæ, aut deuoratae, cor corroborant, & eius tremori mirifice conferunt. Folia scissa vruntur in fistulis crudido, quousque in cinerem albissimum uertantur, lauanturque demde, & pro spacio, vel pompholyge supponuntur. Myrtus ex memorie prodidit Galenus libro septimo simplicium medicamentorum) ex contrariis substantijs planta confutauit.

Mytri usus.

Mytri uires
ex Galeno.

zamen in ea frigidum terrenum. Habet verò etiam tenue quiddam calidum, unde valenter deficere. Porro tum folia, tum germina, tum fructus, tum succus, non parum inter se in adstringione dissident. Ceterum quod ramis, & trunco adnascitur tuberosum, quam quidam myrtada nuncupant, quanto diù siccius est, tanto & deficcat, & adstringit vehementius. Quidam id tundentes reponunt, postea vino subigentes in papilllos formant. Folia item arida viridis plus deficent: miceatur enim virentibus humiditas quedam. Porro succus non tantum ex virentibus folijs exprimitur, sed & fructu. Refrigendis rīm hec omnia habent tum foris improposita, tum intro sumpta in corpus, quod faciliter nondum ullam deleteriam, aut purgatoriam substantiam habeant admissam. Planta qua upe in Grecis, Latinis Myrtus nominatur: Arabibus, Aes, Alas, sue, As: Itali, Myrto: Germanis, Vuelch heydelber: Hispanis, Murta, aut Riam: Gallis, Merite. Myrillus verò Germanis Heydelber: Boemis, Byaodi aut vuranoka.

Nomina.

Kefára.

C E R A S I A.

C A P. C X X I X.

a κεφαρι.

Cerasia alio vtilia sunt, si viridia sumantur: eadem siccata illam fistunt. a Gummi, quod cerasi refudarunt, cum vino diluto, tussi uerustæ medetur: colorē commendat, uisum exacuit, appetitiam inuitat: idem ex vino potum calculosis auxilio est.

Nulla

CERASIA.

Nulla hodie arbor est in Italia, qua vulgo notior sit Cerasis. Cerasus itaque arbor folia fert Mesiloi latiora, & per an-

Cerasorum
confidatatio.

bitum serrata; flores albos racematin dependentes, quibus rubentes ornuntur bacca, longo, ac tenui pedicolo innici-

modo flexili, appensa, prona parte dinijura quadam secula, duro intus osculo pisi magnitudine, aut maiore, in quo nucleo

concluditur, subanariuscculo sapore. Ligni materies fibrosa, compactaque corrice usitata, lana pluribus in molochis referuntur.

Genera Cerasorum diuersa habentur. Nam alia dulcia, alia subamarata, alia austera, alia acida, alia insipida reperiuntur.

Hanc plantas scribit Plinius lib. xv. cap. xxv. nouas, & peregrinas, nec ante vias ē Ponto secum primum aduexisse in

Italiā Lucullum, postquam debellato Mithridate, victoria potius Romana venit. Sed postea tanu agro Italo ameniſſimo cum hac arbore intercesserit affinitas, & confortium, vt non solum ager is satiarum plantas feruauerit, propagauerit, &

adaxuerit; sed & velut ex eius humore (qua summa fuit inter se societas) grauida terra facta, sine alijs femine in campis,

in montibus, & sylvis numeroſissimas plantas procreaverit, & ediderit. Satiarum Speciosissimi fructus, qui Cerasa, & Cer-

asia Latinis etiam appellantur, diuersorum sunt generis, quo sit, ut diuersa quoque fortiantur nomina. Inter hec illa principē

gibili locum uendicant, que Hetrusci vulgo Marchiane, & duracine vocantur: tametsi horum, aliā maiora, aliā minorā, aliā

saturato colore rubeant, aliā uero potius albent. Que autem Plinius Italiana, nobis uero vulgo, aquainole, boceli, aqua

dicuntur, in nullo sane habentur pretio: quandoquidem adeo sunt tenera, & fragilia: ut nisi sub arbore sua comedantur, facile

geſtatu colliduntur, & marcescant: quin & ob aqueas partis redundatiā insipida sunt, orique ingrata. Que autem, quod ad

Cerasorum
genera.

modus: Corvorum modo nigrent. Corbine nos vulgo vocamus, Plinius vero aetia, & cæciliiana, cum sint durissuta, & dulcia, gustu habentur non inuicundata: veruntamen quod manus, dente, ac labra atro colore inficiant, discubentesq; deturpent, meritis raro apponuntur. Sint & Cerasa, que uno tantum petiolo, terna, quaterna, quinque nitantur: quinetiam, que racematum vix modo proueniant, quorum imagines mit ad me Verona Franciscus Calzolarius. In cerasorum genere numerantur & illa, que Rome Vinciole, Senis Amarine, & in alijs compluribus Italia locis Marasche vulgo nuncupantur, à sapore ('nt puto) dicta, quod non inuicundi amaroris tanillum respiciant. Horum porro varia notantur genera, que & si omnia sibi acidum affectant saporem; hec tamen eius plus, illa vero minus habent. Rura Tridentina ea Marasche vulgo nominant, que minus acid a guæsi deprehenduntur, quorum genus quoddam est, quod ori admodum gratum habetur: quippe quod in ijs acido dulce sit admissum, ob idque illa palato maxime placent. Quidam præterea inibi Marinc, & Marinelle cognomantur, que & minoræ, & rotundioræ sunt, & breuiori pediculo appensa, gusu nihil fere predictis reclamante. Et & horum tertium genus, que vulgus illud Verule nominat, longiore pediculo, bacca etiamnun catery craflore, gusu acerbo, & admodum acido, colore perpetuo infuscante, nec vñquam in atrum vergente, esti cateria, ubi plene maturerint, in atrum rubescant. Omnia hæc cerasorum (vita dicam) Amarinarum genera apitissima sunt, ut insolentes, & ut saccharo condiantur. Quinetiam sapore commendantur ad intus conficiendo, quibus non modo sanis edulias iuividissimè coniduntur; sed etiam agrotinibus, presertimque biliosis febribus vexatis. Siquidem illis non modo sicut extingunt, sed oris

oris insuauitatem emendant, & cibi appetentiam conciliant. *Sylvestre pumilumque horum genus nulla adhibita cultura*
Ananensisibus in Tridentino agro, ac etiam in Boemia circa Pragam, & in Austria circa Viennam sponte proueniit, nihil
*prosuis tum colore, tum etiam sapore ab illis diffidens, que inibi ut diximus, *Verde vulgo* vocantur. Haec breui pediculo pen-*
dente in arbustulis admodum pumilis, tanetque breuitatis ut rare, vel potius nulle dodrantalem aquent mensuram. Quo fa-
ctu, ut crediderim, et si id pro comperto aferere non auffin ihac eadem esse, quae Plinio Macedonia dicuntur. Ceterum
*ego horum plantam Chamcerasum potius vocauerim. *Sylvestris*, quibus plerisque vescuntur aues, varò in cibis admittuntur,*
praterquam à ruficis, tum quid plus offisi, quam carnis habeant, tum etiam quid cum quadam acerbitate amara fentiantur.
Degenerant cerasi quoquinque fino radicibus admoto, id vnde adeo dederant, & horrent. Contrà proficiunt, si sui ip-
suis putamina false concta circum radices sepiantur, ibique marcescent. Precoce ille fructus ferunt, quibus ante florim
exortum calyx via radicibus circumpontitur: vel quibus aqua calida sepius pedes irrigantur, et postea paruo temporis tra-
etu inarecent. Sine offibus cerasa prouenient, si arborem teneram duos pedes recides, & eam usque ad radicem finies,
medullamq; partis utriusque ferro curabis abradi, & statim ultraque partes in se uncilio stringi, & oblini fino, & sum-
man pariem, & laterum diuifuras. Ita post annum cicatricas dulta solidatur. Hanc arborum ubi surculis, qui adhuc fructum
sec paucis perfrinxit. Galenus habita Ceraforum omni generis ratione lib. vii, simpl. med. è hi-
Ceraforum vi.
res ex Gal.

Et in horum, sicut etiam malorum granatorum, & malorum, quibusdam austera qualitas, in quibusdam uero dulcis, in nonnullis autem acida exasperat. Quine etiam ipsum dulcium ea, que nondum colta sunt, ac maturam, quedam admodum acerba sunt, quedam similiter moris acida. Sed in moris immaturis acida qualitas acerbam exasperat, in cerasis non semper. Ergo qua dulciora sunt, magis que intellitis sunt, subducunt, sed minus utilia stomacho sunt, contraria austera. Quaecunque vero acidæ sunt, capitulo sis, excremento siq[ue] stomachis conuenient: siquidem austerae magis deficant, & nonnihil etiam incident. Porro ipsius arboris gummi communem omnibus usi colti, & mordacitate carentibus medicamentis facultatem obtinet, que & ad arterias exasperatas accommoda est. Propriè autem (siquidem uerum est quod quidam scribunt) calculis uexatos cum vino potum adiuuat. Nam sic illi tenuium partium quedam facultas ineſt. Cerarum fructu qui Gracie Kapo, Latinis item Cerasia, & Cerasa dicentur: Arabibus, Sardie, Itali, Circie, Germanis, Kirjen & Chirchen Hispanis, Cerezas, Gallis Cerise. Boemis Vuisind.

Nomina.

Kapo'na.

S I L I Q V A E.

C A P . X X X .

S Iliquæ recentes stomacho aduersantur, aluum soluunt: exdem siccatae fistunt, stomachoq[ue] utiliores fiunt: vrinam ciunt, sed præcipue, que vinaceis condiuntur.

Silique.